

וטהר לבנו

זידיזשנים בפרשה וזיזוקים

משפטים

נתרם לזכות ולהצלחות עסק

חברת: מב' מסעות

אוטובוסים ומיניבוסים - לכל זולקי הארץ
0586180000

ולעילוי נשמת: זינה בת מיכאל אסתר בת שמחה
ולהצלחת: קובי יעקב בן ציונה קוסטיקה וכל משפחתו וכל עם ישראל
ויגאל יצחק כספי בן אורית וראובן וכל משפחתו

אנא עזור להדפסת ספר "וטהר לבנו".

מהדורה חדשה - 6 כרכים בס"ד

כי ספר זה מלא בחידושים בחיזוקים ונוגעים בצפור הנפש,
וגורמים זעזוע פנימי להתעורר בתשובה שלימה.

ונעזור לחזק עוד יהודים ובלי ספק זכות עצומה היא עבורך,
בקבלה טובה זו לחיזוק כלל עם ישראל, כי זה ספר שחיזק ומחזק רבבות מכל חוגי ישראל.

מון שר התורה **רבי חיים קנייבסקי שליט"א!!!** חתם הסכמתו על הספרים.

ומרן בקבלתו הספרים **שר כמה פעמים בהתלהבות:**

"וטהר לבנו בתורתך ודבק לבנו במצוותך ויחד לבנו לאהבה ולידאה את שמך"
נוסח שלא נמצא בסידורי התפילה ובמקורות

****ואולי, כי הוא חידוש עצום וחיזוק אדיר לשבת ולנשמה****

לא ענייני חשבון אלא אמת אלוני - ולהנצחה בספרים ובעלנים

יחנן ריינר **0527120333** 106855@gmail.com

נשארו פחות מ-20 סטים אצלי וכן בחנויות הספרים שבהפצת האחים גיטלר.
וב 5 סטים בלונדון אצל אלפער - טלפון: 2088000955 Fairholt Rd 8, London N16 5HW
ועוד כ-15 בחנויות הספרים המובחרים **באירופה** - לבקש מהמוכר שיזמינו מהמפיץ ליהמן

באשקלון - ועוד ערים, בתיאום עם הרב יוסף ברקו שליט"א 0542831575

שיעורי אודיו "וטהר לבנו" בקול הלשון שיעורי תורה ברשתת 03-6171111 | 6761*

בחר "יוחנן ריינר" ובחר נושא השיעור או לחץ על הקישור

<https://www.kohalashon.com/New/KhiSearch.aspx?Lang=Hebrew&SearchValue=%d7%99%9d7%95%9d7%97%9d7%9a0%9d7%9f%20%9d7%9a8%9d7%99%9d7%9a0%9d7%9a8&InCall=True>

בינתיים - ר' חיים זיגלבוים מארה"ב מנדב פרשה שלימה בספר החדש, וגב' טובי מתל אביב בין 10 ל 20 סטים
ועוד 3 אנשים כבר הזמינו את הסט החדש - אנא צרף שמך בתרומה בל"ג להדפסת הספרים בבקשה.

זכיתי שהתורם הראשון להדפסת ספר "וטהר לבנו" מהדורה ראשונה היה הצדיק הגאון רבי יצחק גרודינסקי זצ"ל
גיסו של מורי ורבי הגאון רבי ברוך רוזנברג זצ"ל ראש ישיבת סלבודקא ב"ב

וְטָהַר לִבָּנוּ - מִשְׁפָּטִים

מִזְבַּח אֲדָמָה תַעֲשֶׂה לִי - וְאִם מִזְבַּח אֲבָנִים תַעֲשֶׂה לִי - וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים

זֶה מזכיר סיפור ששמעתי, שפעם הכובש הגדול אלכסנדר מוקדון שמע שיש פילוסוף חכם ומלומד עצום שמתגורר בחבית, הסתקרן אלכסנדר מוקדון והלך לפגוש את הפילוסוף.

ואכן כך היה, החכם הגדול היה **טמון בחבית השוכנת**, והיה כותב וכותב, **התקרב** אלכסנדר מוקדון לפתח החבית, ואמר: כבוד הפילוסוף הגדול אני אלכסנדר מוקדון הכובש הגדול בא לבקרך ולראותך, ואשרי שזכיתי לראותך, וכפי ששמעתי כן הדבר, הנך מתגורר בחבית וזה כל רכושך.

אבל לא עוד!! אני הכובש הגדול **נותן לך רשות לבקש ממני כל מה שבליבך** ובאפשרותי לתת לך, ואלכסנדר מוקדון היה בטוח שהפילוסוף יבקש בית גדול, או אפילו ארמון, ואבל לא את זה ביקש הפילוסוף, **אלא הפילוסוף אמר לאלכסנדר מוקדון: אם באמת אתה מרשה לי לבקש מה שבלב שלי, אז הנה בקשתי, שבבקשה שתזוה הצידה כי אתה מסתיר לי את השמש**, וקשה לי לכתוב בחושך!!!

בסוף הפרשה הקודמת – יתרו, ציווה בורא עולם לבנות לו מזבח מאדמה ואבנים, ותחילת פרשתנו מדברת בעניין דינים ומשפטים, **וכבר** עמד רש"י על הקשר שבין הדברים, **אומנם** חשבתי על נקודה נוספת שאפשר להוסיף בהקשר שבין העניינים הללו.

שהנה ה' ביקש כלים מזהב כמו חלק מהארון והמזבח והמנורה והשולחן, **והכלים שהיה בהם זהב היו מונחים רק במקומות הצנועים והפנימיים** - באוהל מועד וקודש הקודשים, שכוהנים בלבד היו נכנסים לשם ולא שאר עם ישראל, **אבל** במקום הפומבי החיצוני "בחצר" לכלי הגדול ביותר והכי שימושי בבית המקדש "המזבח" שכל עם ישראל רואהו, שם לא ביקש ה' מזבח מכסף וזהב **אלא מזבח מאבנים ואדמה**, למרות שהכל שלו וכל העולם שלו.

כל שכן אנחנו בני אדם חובה עלינו **להסתפק במועט**, ולא לנסות להרשים את חברינו ושכנינו ומשפחתנו, **וממילא לא נגיע למצב של גניבות ולהימכר לעבד**, או חלילה למכור את הבת הקטנה לשפחה, ולכן הוסמכו שני העניינים זה לזה.

באמת ברוב הקניות וברוב האירועים שלנו, אנחנו מוצאים הרבה יותר כסף מהנצרך, וזה רק בגלל האחרים, מה הם יגידו, ואיך יסתכלו עלינו, ואיך הם יתייחסו אלינו, בקיצור חיים בבזבז נוראי רק בשביל הרושם, ולא בשביל צרכינו האמתיים, ולכן נכנסים לחובות, או עובדים שעות על גבי שעות ולא רואים את בני הבית, ואין זמן או כוח לילדים כי חוזרים מותשים לגמרי מהעבודה המאמצת, לכן הבה נחיה רק לפי מה שנצרך לנו באמת, ונראה חיים נקודה.

ואלה המשפטים - ויקח ספר הברית ויקרא, ויאמרו נעשה ונשמע

כי זה גדלותם שהתחייבו על כל מה שעדיין לא שמעו ולא ידעו האם ביכולתם לקבל ולשמור ולקיים.

וכל כך למה?? למה היה חשוב לתורה לחלק את סיפור מתן תורה לשניים, התשובה לכך, כי שווה לחלק מטרות רוחניות לשניים, וכל מסר להעבירו בנפרד, כי ככה מחודד המסר יותר, וייקלט יותר בתודעתנו, וכראוי.

זֶה מזכיר לי סיפור על המגיד הירושלמי רבי שלום שבדרון זצ"ל, שפעם נסע לחיפה לעורר על חילול שבת וחיזוקה בעיר האדומה "חיפה", אבל כשהגיע לחיפה הוא נתקל בפריצות איומה, ולכן בדרשה חוצבת הלהבות שלו צעק הן על חילולי השבת והן על הפריצות האיומה,

ולמרות צעקות ליבו ומחאתו שנאמרו בנאום חוצב ובלהבת אש ובטוב טעם ודעת, בכל זאת חש בנפשו שלא השיג את המטרה, כי הוא לא התמקד על עניין אחד אלא נתפס על שני עניינים, שאז כלום לא עלה בידו.

ללמדנו שגם אנחנו כשנחליט על התחזקות ועלייה רוחנית עלינו להתמקד בעניין אחד ולא להתפזר, כי אם לא נתמקד לא יעלה בידנו מאומה, אלא נתעלה בעניין אחד, ונשמרו ונבססוהו ונקבע אותו בנו כטבע שני, ולאחר מכן נתקדם לעניין נוסף, כך מדרגה אחר מדרגה לאט אבל בטוח, ובהצלחה בעזרת השם.

"אשר תשים לפניהם"

ונראה כי התורה התחילה בעניינים שלא נוגעים כמעט לדורם, **דוגמא:** עבד עברי שנמכר בגנותו, הרי גניבה כמעט ולא שייך בזמן המדבר, שהרי היה להם הכל מבורא עולם, וזהב וכסף מביזת הים, ואוכל מהמון והשלי, ובגדים לא היו צריכים לדאוג כי לא בלו, וכמעט ולא היה להם צורך לגנוב,

וכן עבד נרצע ששייך רק בזמן היובל ובארץ ישראל, ולא בזמן משה רבינו במדבר, **וכן** אב שנזקק עד כדי כך לכסף שימכור את בתו הקטנה, **כל אלו הלכות שלא נגעו בדורם – דור המדבר.**

ולכן כאן מצווה התורה את משה שיפרט ויבאר את טעמם ולא רק למסור את ההלכות בלבד, **שגם** הלכות שלא נוגעות לדור תעביר כשולחן ערוך, **תגרה** אותם **ותנעים** להם **בכל מיני צורות את הלימוד.**

המפרשים שואלים למה יש הפסק בסיפור מתן תורה, בין יתרו למשפטים?? שדיני ומשפטי התורה מפרידים בתוך עניין סיפור מתן תורה??

ונראה וכפי שהרחבתי בפרשת יתרו, **שבפרשת יתרו** בסיפור מתן תורה היה העיקר לתאר איך הגיעו למצב שזכו בעצמם לראות ולשמע ולקבל את התורה ישירות מהבורא, וכפי שכתב רש"י שאמרו "רצוננו לראות את מלכינו", וכמו שהפרשה שם מסתיימת "אתם ראינתם כי מן השמים דיברתי עמכם", **אבל בפרשת משפטים**, העניין העיקרי הוא ה"נעשה ונשמע", איך עם ישראל קיבל בברית לקיים את התורה והחוקים והמשפטים.

ולכן נכתבו כאן בפרשתנו המשפטים, שבחלקם הגדול נוגע בעניינים שבן אדם לחברו, כי כשהם אמרו **נעשה ונשמע** הם התכוונו לכל המשפטים **גם** מה שלא ידעו עדיין, שבספר הברית שכתב עמם משה, כתב רש"י **כי** שכתב להם מצוות מבראשית ועד מתן תורה וגם מצוות שקיבלו במרה, **ובודאי לא רק על זה אמרו נעשה ונשמע - על הידוע להם, אז מה המעלה בנעשה ונשמע**, הרי כבר שמעו כל מה שהתחייבו וידעו,

ללמדנו שגם אנחנו כשנחליט על התחזקות ועלייה רוחנית עלינו להתמקד בעניין אחד ולא להתפזר, כי אם לא נתמקד לא יעלה בידנו מאומה, אלא נתעלה בעניין אחד, ונשמרו ונבססוהו ונקבע אותו בנו כטבע שני, ולאחר מכן נתקדם לעניין נוסף, כך מדרגה אחר מדרגה לאט אבל בטוח, ובהצלחה בעזרת השם.

כתב רש"י אמר לו הקב"ה למשה: **לא תעלה על דעתך** לומר אשנה להם הפרק וההלכה ב' או ג' פעמים עד שתהא סדורה בפיהם כמשנתה ואיני מטריח עצמי להבינם טעמי הדבר ופירושו, **לכך** נאמר אשר "תשים לפניהם", **כשולחן הערוך** ומוכן לאכול לפני האדם:

אגב הדמיון לאוכל, זה הגירוי, מתוק מלוח חריף, תמוץ, משולב, חם קר מבושל אפוי מטוגן, מנה ראשונה שניה אחרונה, כלים וסדר, וכל אדם טעמו שונה, וכל יום אוכל מחדש עם גיוונים, וכך גם בלימוד התורה, טעמים שונים והפוכים ומגוונים, עם כלים וסדר בכל יום בהתחדשות.

רק יש לתמוה למה נחשוב שמשה לא ירצה לטרוח ולהסביר טעמי הדבר?? **עכ"כ** שהיה נצרך לציווי מיוחד "אשר תשים"??

ללמדך שכל לימוד תורה שאתה לומד או מלמד עליך להנעים את הלימוד לעצמך ולאחרים בטוב טעם ודעת במתיקות, כך תאהב את הלימוד, והתורה תתחבר אליך, ולא יהיה לך זאת למשא וסבל, ושלא יהיה לימוד תורה שכביכול ישעמם חלילה, כי עליך החובה

וַיִּהְיֶה לְבָנוֹ - מִשְׁפָּטִים

לעשות הכל להטעימו כראוי, ובידך הדבר, וכמו סעודה שלפעמים צריכים לעבוד יותר קשה ולהכין אותו בשביל כמה דקות של אכילה, וכל הטורח הגדול הוא בכדי שיהיה טעים ונעים ומגרה.

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם.

פעמים רק את אהרן, ואילו את עם ישראל הוא בעצמו לימד רק פעם אחת, ואהרן ובניו והזקנים השלימו אחריהם?? **והאם** מועיל כאן שליחות?? **ולמה** שלא יקיים את המצווה בגופו??

אגב יש לעיין, שהרי בעצם מיד אחרי מתן תורה משה עלה 40 יום לשמים, וכשירד עם הלוחות וראה שחטאו בעגל שבר את הלוחות, ועלה שוב להר 80 יום וירד רק במוצאי יום כיפור, כך החשבון של רש"י בפרשת יתרו, **ומיד** למחרת יתרו העיר למשה ש"נבול תיבול", **ובהסכמת** הקב"ה הוא הקים צוות שלם של שרי עשרות חמישים מאות ואלפים, **ורק את הדבר הקשה הביאו אליו**.

ואם כן מתי היה הזמן שמשה הצטווה ללמד 4 פעמים ולהטעים את הדברים כמו שולחן ערוך ומוכן לאכול, ולמי?? **ובפשטות** כל השרי אלפים והמאות ועשרות הם רק לצורך דיני תורה, **אבל** את כל התורה וההלכות שמשה קיבל מסיני הוא כן מסר ולימד את כל ישראל לפי הסדר הנזכר.

ונראה, שאין כוונת רש"י שמשה היה חייב ללמד 4 פעמים וגם להביא את טעמי הדברים כשולחן ערוך, **אלא** הכוונה שצורת הלימוד מהתחלה לא יהיה כמסירת נתונים, כי אז גם אם תחזור כמה פעמים זה לא יעזור ולא ישלים את העיקר שחסר, **אלא** כבר בפעם הראשונה שמלמדים חייבים ללמד עם כל הטעמים וכשולחן ערוך.

וללמדנו שהלימוד הראשוני שמלמדים צריך להיות כבר עם טעם טוב וכשולחן ערוך, ולא ללמד באופן יבש ורק אחר כך להטעים אותו, כי השמיעה הראשונה והקליטה הראשונה היא נותנת את עיקר הטעם, והיא הנותנת את החיבור החזק לנושא ולסוגיה, ולכן תמיד משה לימד ראשון, כי הוא היה הכי קרוב להעביר את התורה לעם ישראל בשלימות ובנפלאות מושלמת היישר מבורא עולם.

כשולחן ערוך - המשך

ואולי מחמת ציווי ה' משה להקפיד יותר על לימוד מעניין בטוב טעם כשולחן ערוך יותר ממה שילמד מספר פעמים, על כן משה השקיע ב 40 יום שהיה בשמים גם **שידע שבכל יום שלמד הוא שכח כל מה שלמד**.

כי מלבד שזה חובתו ותפקידו של משה ללמוד מחמת ציווי ה', משה רבינו הרוויח גם שלמרות שלמד ושכח, **זכה וראה את ההתחדשות ואת הפנים חדשות בצורות ובדרכי הלימוד בהתחדשות ממש בכל פעם**, ושמו שלמד איך ללמד את עם ישראל בהתחדשות ובפנים חדשות – **וב 70 פנים**.

אבל בסופו של דבר הוא גם נזכר בכל לימודו, כך שמלבד צורות ודרכי הלימוד השונות הוא גם קיבל את התורה ממש עם כל צורות הטעמים וההסברים.

ולכן כשירד לאחר 40 הוא כבר היה מוכן כראוי ובשלימות לשיעור, ועל כן הספיק לו למסור בפעם אחת לעם ישראל בטוב טעם כשולחן ערוך בכל הצורות והסגנונות והאפשרויות בפעם אחת, ויחזרו על כך כמה פעמים על ידי אהרן ובניו והזקנים כסדר שנוכר קודם.

ללמדנו, ששווה מאוד להתאמץ למרות האכזבות והנפילות, כי עצם המאמץ מלמד אותנו להתמודד, וכל נפילה ומאמץ מחודש זה התרעננות ודרך חדשה להתחזקות שמתגלית כשמתחזקים מחדש אחרי נפילה, ואם נתמיד בהתחזקות, בסופו של דבר הקב"ה יעזור לנו להתייצב בלי נפילות, ואז נרוויח שיהיה בידנו את כל דרכי ההתחזקות שלמדנו על בשרנו בעמל, ועם כל הדרכים שנתמש לשמור על היציבות בעלייה מתמדת בלי נפילות יותר!! וגם לעזור לאחרים, אמן ואמן.

כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש - המשך

והיות ובסוף 40 יום משה רבינו נזכר בכל מה למד בכל צורות ובכל דרכי הלימוד, לכן כמאמר הירושלמי הוא קיבל את כל התורה וחידישיה עד סוף כל הדורות, **אבל** גם הכנה מושלמת לא מספיקה, צריך גם מתנה מריבונו של עולם אחרי המאמצים בכדי שנוכל ללמד באופן המושלם, **ולכן** משה רבינו אחרי מאמץ של 40 יום **קיבלה במתנה**, כי לא מספיק הכנה ומאמץ צריך גם מתנה וסייעתא דשמיא מיוחדת ללמד תורה לעם ישראל.

כתב רש"י, אמר לו הקב"ה למשה: לא תעלה על דעתך לומר אשנה להם הפרק וההלכה ב' או ג' פעמים עד שתהא סדורה בפייהם כמשנתה, ואיני מטריח עצמי להבינם טעמי הדבר ופירושו, **לכך** נאמר "אשר תשים לפניהם" - כשולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם.

בגמרא עירובין נד' ב' מפורט, **סדר משנה כיצד** - איך משה רבנו היה לימד את עם ישראל את התורה?? **מפרטת** הגמרא: **משה** למד מפי הגבורה (הקב"ה), **נכנס אהרון** ושנה לו משה פרקו (משה לימד את התורה לאהרן), כשסיים ללמוד עבר אהרן והתיישב לשמאלו של משה, ואז **נכנסו בניו** של אהרן ומשה לימד אותם תורה, כשסיים עברו בניו מקום, אלעזר ישב לימין משה ואילו איתמר ישב לשמאל אהרן, **נכנסו הזקנים** ולימד אותם משה, עברו הזקנים הצידה, נכנס כל העם ומשה לימד אותם תורה.

נמצא שאהרן שמע ממשה 4 פעמים, ובניו 3 והזקנים 2, וכל העם 1, ולאחר מכן, משה הלך ואהרון לימד את כולם, ואחר כך בניו לימדו ואחר כך הזקנים לימדו, כך יצא שכל אחד שמע אותם דברים שאמר הקב"ה למשה 4 פעמים.

ונשאלת השאלה הרי לפי הפירוט הנזכר לכאורה לא התקיים מה שדרש הקב"ה ממשה, שהקב"ה דרש ממנו שלא יסתפק בכך שילמדם ב' או ג' פעמים, **ואילו** בגמרא מופיע שמשה לימד 4

כאמור קודם ע"פ הגמרא, אהרן שמע ממשה 4 פעמים, **וכן כל אחד מישראל** שמע ולמד מכל הרבנים **ברצף שה"כ** 4 פעמים כל נושא בתורה, **והנה** לשמוע 4 פעמים רצוף זה עלול להיות משעמם, **אלא** וודאי **שכל פעם נוספת זה היה עם טעם אחר וסגנון שונה**, כמו **בסעודה בשולחן ערוך**, יש מנת פתיחה מנה ראשונה שניה ושלישית **אחרונה**, ויש גם בכל מנה כמה אפשרויות ולמשל כמו שמציעים בחתונה: עוף או שניצל, ובעלי התאוה מקיימים בזה מזה ומזה אל תרף ידך - למרבה הבושה והחרפה בכמה טעמים צבעים וסגנונות.

והנה משה התקשה לקלוט את לימוד התורה, **וכמאמר** הגמרא ירושלמי הוריות פ"ג ה"ה "א"ר יוחנן כל אותן 40 יום שעשה משה בהר היה למד תורה ומשכחה ובסוף ניתנה לו במתנה, **וכל כך למה?? בשביל להחזיר את הטיפשים"**.

וייתכן שהכוונה שבדווקא התקשה ונשכחה ממנו כל ה 40 יום, בכדי שיוכל כל פעם לקלוט מחדש ובאופן אחר ומחודש, וכל לימוד היה אצלו כאילו זה היה הפעם הראשונה, כך שיוכל למסור את התורה שאפילו הטיפשים ישמעו ממנו ויבינו, כי בסוף 40 יום קיבל במתנה שנוכר בכל מה ששכח, וממילא קיבל את כל צורות הלימוד בבת אחת ביום ה 40.

הגמרא ירושלמי פאה יג' א' אומרת "מקרא משנה תלמוד ואגדה, אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד להורות לפני רבו, כבר נאמר למשה בסיני", **וייתכן** שמשה רבינו הצליח לקבל אפילו את כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, מכוח זה שב 40 יום למד ושכח ושוב למד ושכח, ובכל פעם חידש את דרך לימודו בפנים חדשות, כך שבכל דרך לימוד הגיע להבנות חדשות ולחידישים חדשים, ולכן הצליח לגלות את כל חידושי התורה המגיעים על ידי השוני בדרכי הלימוד.

וַיֵּהָרֵם לִבּוֹ - מִשְׁפָּטִים

ללמדנו, שגם אם נתאמץ כראוי ובמסירות נפש בחיזוק אמיתי, זה מצוין כי זה חובתנו, אבל זה לא מספיק כי חובה עלינו גם להתחזק מאוד בתפילה בכוונה ובתחנונים, כי אנחנו חייבים סייעתא דשמיא מיוחדת בכדי להצליח אמן ואמן.

אשר תשים לפנים – "כשולחן ערוך" המשך

ללמד, ואם עד אז עדיין לא לימד, מדוע נחשבו בני אהרן כבניו של משה כבר ממתן תורה, עוד לפני שהספיק ללמדם תורה בפועל???

ונראה שמיד כשמשה רבינו עלה ללמוד בשמים 40 יום, מאז זה כבר נחשב שהתחיל ללמד, כי כאמור כל ה 40 יום הוא התאמץ ללמוד את כל דרכי הלימוד בכדי ללמד לכל חלקי העם שאפילו הטיפשים יבינו, ולמרות שהיה שוכח הוא לא נשבר אלא המשיך בהתמדה.

לכן גם ההכנה שלו ללמד נחשבת כאילו לימד ממש, וכפי שאומרים "אם מבינים את השאלה טוב ולעומק, כבר יש חצי מהתשובה", ו"שיעור מוכן, זה כבר רוב השיעור".

ויהי רצון שנוזה להשקיע כראוי עוד קודם השיעורים, וללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה אמן, וגם נלמד שכל מאמץ וכל הכנה נחשב כהתחלת המצווה, וייתכן גם שאם תתאמץ להתעלות והנפילות בעצם היו לצורך עליה אם כן גם הנפילות בדיעבד יחשבו כחלק מהעלייה, רק חזק ואמץ שתהיה במגמת עליה עקבית ומתמדת.

ואם אמר יאמר העבד אהבתי את אדני את אשתי ואת בני לא אצא חפשי

ולאחד כזה, רוצעים את אוזנו, להזכיר לו שאוזן זו ששמעה על הר סיני "לא תגנוב" והלך וגנב תירצע, ולכאורה אם אכן על איסור לא תגנוב רוצעים את אוזנו, היו צריכים מיד לרצוע את אוזנו?? למה מחכים לסיום השש שנים ואמירת אהבתי את השפחה ובני העבדים?? אלא שאומרים לעבד, אם אתה מתבייש לחזור למשפחה עד כדי כך שאתה רוצה להמשיך לחיות עם העבדים, סימן שאתה מאוד רגיש לבושות ואכפת לך היחס והכבוד, אז איפה הייתה בהתחלה כשגנבת??

למה אז לא חשבת על הבושות שאתה עושה למשפחה ועברת על לא תגנוב?? איפה אז היה הרגש שלך?? למה רק עכשיו אתה מתבייש עד כדי כך שאתה מתבייש לחזור לבית?? לכן: "תירצע", אות קין יהיה לך על הבושה שלא מנעת מתחילה, ונפלת לעמק הבכא!! ועל זה נאמר "סוף מעשה במחשבה תחילה", שאל תיכנס למצב ביש בכל סוג עבירה חמורה, עד כדי כך שתתבייש לחזור לבית, לשכונה ולקהילה.

אבל גם אם כשלת מאוד, תתגבר כארי ותחזור כבעל תשובה חזרה הביתה, תשקם את ההריסות כגבר, ואל תברח מהמציאות כבת יענה, אלא תתבייש ותבכה בפני משפחתך ותחזור בתשובה ותרכוש את אמונם מחדש, כי הם המשפחה האמתית שלך, והדבר אפשרי רק אם תאמין בעצמך.

ותאמין שגם המשפחה הפגועה רוצה לשקם, גם אם בהתחלה הם כועסים נורא אבל ברגע שיראו שאתה באמת חוזר בתשובה הם ישתקמו יחד איתך, אז תעשה זאת לא רק למענך אלא גם למען משפחתך האוהבת שכל כך נפגעו ממך, וב"ה דבר תורה זה החזיר משפחה מיוחסת מאוד בתשובה שלימה הודו לה'.

אהבתי את אדוני את אשתי ואת בני

שאוהב?? ושקר זה נדמית לו כעבירה קטנה לעומת חטאו הגדול שחי בתאוה.

ולפי האמור קודם זה מתורץ כפתור ופרח, שהעבד הוא לא בעל תאוה, אלא הוא רק מתבייש לחזור למשפחה היהודית שמתביישת בו ובוזה לו, ולכן הוא מעדיף את חיי העבדות עם האנשים שלא בזים לו.

ולכן אם אכן הוא שונא ולא אוהב את האדון ייתכן שהוא יעדיף לחזור לבית שלו למרות האי נעימות והבושות, ורק כשמכל הבחינות נעים לו בחיי העבדות אז יש מצב שיאמר אהבתי וירצע.

כאמור משה לימד את אהרן ואחר כך את בניו ואחר כך את הזקנים ובסוף את כל העם, והנה כתוב בחומש במדבר פרק ג' "ואלה תולדות אהרן ומשה", כאשר למעשה מוזכרים רק בני אהרן, והסביר שם רש"י שבני אהרן נקראו תולדות משה, לפי שלימדן תורה.

ויש לשאול מדוע נאמר שם בהמשך של הפסוק: "ביום דיבר ה' את משה בהר סיני", וביאר רש"י שמאז נחשבו כבני משה, ובעצם לכאורה הכוונה לזמן מתן תורה,

וקשה שהרי אז משה עדיין לא לימד תורה, כי מיד אחרי מתן תורה עלה לשמים, ורק לאחר 40 יום ירד, ומיד שבר את הלוחות בגלל חטא העגל ועלה מיד ונשאר שם 80 יום נוספים – וירד עם הלוחות השניים רק במוצאי יום הכיפורים, ורק מאז התחיל

כתב רש"י "אהבתי את אשתי" הכוונה לשפחה "ואת בני" הכוונה לבנים שנולדו לו מהשפחה, ולכאורה הדברים קשים, שאיך יתכן ויהודי יטען שהוא אוהב את בניו מהשפחה שאין להם יחוס אחריו ונשארים עבדים, מה שייך לומר עליהם "אהבתי"???

וייתכן שאדם כזה שגנב ונמכר בגניבתו, הבושות למשפחה שלו הם נוראיות ומחרידות, ממש שיא ההשפלה!! ועוד יותר מזה שיש לו שפחה כנענית וילדים עבדים זה בושה מחרידה נוספת למשפחתו.

ולכן אדם כזה נורא מתבייש לחזור למשפחה היהודית האמתית שלו, כי איך הם יסתכלו עליו?? איך יתייחסו אליו?? איך הם יקבלו אותו חזרה אליהם?? ולכן יש עבד שהוא מתחבר לשפחה ובניו העבדים למרות שהם לא מיוחסים אחריו כמשפחה, כי בכל זאת הם מקבלים אותו כמו שהוא ולא בזים לו, ואדרבא הם מכבדים אותו כי הוא בדרגה גבוהה מהם, כי הוא יהודי שישתחרר בסוף.

ובגמרא קידושין כ"ב כתוב שעבד נרצע חייב שיאמר אהבתי את אדוני וגם את אשתי וגם את בני הכנעניים, ואם חסר פרט אחד הוא לא נרצע, ונשאלת השאלה אם עבד מסכים לקרוא לשפחה כנענית "אשתי" ועליה הוא אומר "אהבתי – לא אצא לחופשי", למרות שיש לו אישה יהודייה בביתו, לכאורה מדובר בבעל תאוה עצום שבשל יצרו הרע הוא מסכים להישאר עבד ולא לחזור לביתו.

ואם כן אז מה הצורך שיאמר גם אהבתי את אדוני, הרי גם אם הוא לא יאהב את אדונו ואפילו שנא אותו, בכל זאת הוא ישקר ויאמר "אהבתי את אדוני" בכדי שתעלה תאוותו בידו שיוכל להישאר עם השפחה הכנענית

וַיִּהְיֶה לְבָנוֹ - מִשְׁפָּטִים

ואכן אם חסר פרט אחד שלא אוהב את אחד מאלו, למרות שאוהב את השנים האחרים בכל זאת הוא לא נרצע, כי

באופן כזה אפשר יותר בקלות **וחובה עלינו** להשפיע עליו לחזור לביתו כי גם ככה בחיי העבדות לא הכל טוב אצלו.

ונלמד מזה, שעלינו לנצל כל פרצה בתאוה ועבירה, ובדרך כלל אפשר למצוא חיסרון בכל תאוה, וכך התאוה זה לא תהיה מושלמת, ודרך הפרצה שפוגמת בתאוה נתקוף את התאוה, ונצליח להתגבר עליה, וכדאי ומצווה להיות יצירתי ולמצוא איזה חיסרון לתאוה התוקפת, ובעזרת ה' הבא להיטהר מסייעים בידו, והעיקר לברוח מכל ריח וצל של תאוה, בהצלחה!!

אם אדניו יתן לו אשה וילדה לו בנים או בנות האשה וילדה תהיה לאדניה

אבל יהודי נשוי שכבר יודע מה זה משפחה יהודית, ומבין מה המשמעות של משפחה יהודית, ואדם כזה לא ימכור את עצמו ולא ירצה להימכר בשביל היתר שפחה כנענית, כי כך פוגע באשתו היהודית, ופוגע במשפחתו וביולדיו!!!

ואדרבא הוא יתפלל שהאדון לא יתן לו שפחה כנענית, בכדי שהפגיעה באשתו ובמשפחתו תהא כמה שיותר קטנה.

אבל יש כאן יותר מזה, שגם אדם בעל תאוה חזקה, כאשר כבר הבין מה המשמעות של חיי משפחה אחרי שהקים בית יהודי, אדם כזה לא מסוגל להרשות לעצמו מרצון להוליד ילדים שיהיו עבדים כנענים לדורות.

כי זה כתם מוחשי שלא נמחק, וגם אדם נשוי גם רשע ובעל תאוה שייצרו תוקפו עדיין יש לו גבולות, הוא מסכים לחטוא לרגע ואפילו לזמן, **אבל לא ליצור מצב בלתי הפיך** ונצחי של **כתם לדורות** "ילדים עבדים גויים שיצאו ממנו", ומחשבה זו אמורה להגעיל אותו, ולהרחיק אותו מלגנוב ולהימכר לעבד למרות תאוותיו הרבים והחזקים.

ללמדנו, כמה עלינו להיזהר לא ליפול ברשתו של יצר הרע, כי זה לא רק נפילה לרגע, זה כתם שלא נמחק כי היצר שזמין היום כל כך לא רק מטמא בני אדם אלא גם הורס משפחות לגמרי!!! הורים מתגרשים בגלל הטומאה שמשותלת, וגם הורים שעדיין חיים ביחד יש בניהם שנאה וחוסר אמון והמריבות הורסות ופוצעות לנצח את נפש הילדים בבית, ובמקום זרע ברך ה' יוצאים ילדים קשים נטולי רסן ודרכם לאבדון קצרה מאוד!!! לכן, היום יותר מתמיד, נגלה אחריות לשלימות המשפחה היהודית, ונדאג לדורות הבאים כראוי, ולא נהיה כעבד נרצע השקוע בחטא הנהנה מהגועל ומהמיאוס ה' ירחם.

והגישו אל הדלת או אל המזוזה ורצע אדניו את אזנו - א

ובעצם בנביא ירמיה לז' יג' כתוב: "כה אמר ה' אלקי ישראל אנכי כרתי ברית את אבותיכם ביום הוציא אותם מארץ מצרים מבית עבדים לאמר: מקץ שבע שנים תשלחו איש את אחיו העברי אשר ימכר לך ועבדך שש שנים ושלחתו חפשי מעמך", ושם לא כתוב "אמרתי" אלא "כרתי ברית", ופלא מתי היה דבר זה ביום יציאת מצרים?

ואולי בורא עולם כשפסח על דלתות ישראל והצילם, אז ה' אמר במפורש או על ידי מעשה המוכיח את כוונתו הברורה שהוא מצילם ומוציאם ממצרים תמורת זה שעם ישראל יהיו עבדים לבורא עולם במקום עבדים לעבדים שבזמן הזה הכוונה הייתה למצרים, ויש במובן זה גם שלא יהיו עבדים לכל בשר ודם.

אבל עדיין צריך עיון מהיכן להם לישראל לדעת שבנתינם דם על הדלתות ופסיחת ה' על דלתות ישראל והצלתם יש בזה ברית שיהיו עבדי ה'???

והאמת שעם ישראל נצטווה על כך עוד לפני תחילת המכות, שבתחילת פרשת וארא אחרי שלא שמעו אל משה מקוצר ומעבודה קשה, כתוב בפרק ו' פסוק יג' "ויצום אל בני ישראל, להוציא את בני ישראל מארץ מצרים", וכתוב בירושלמי ר"ה פ"ג ה' אר"יש ברי"ש שציווה על שילוח עבדים.

וייתכן שלמדו כן מכוון הדיוק שכתב בשפתי חכמים שמפסוק זה משמע שצווה את ישראל עצמם שיוציאו את עצמם, ולכאורה זה לא מובן שהרי הם לא יצאו בכוחות עצמם, ולכן הבין הירושלמי שכאן ציווה אותם על שחרור עבדים עבריים.

ואפילו שאז הם לא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה, בכל זאת בלי צל של ספק שאחרי זה כשרווח לעם ישראל מהעבודה, ובפרט בזמן המכות שהפסיקו לעבוד למצרים, בוודאי משה רבינו קיים את ציווי ה', והודיע לעם ישראל

התורה התירה לאדון לתת לעבד עברי שפחה כנענית בכדי שילדים שייולדו יהיו עבדים כנענים לאדון, וזה תמורת מה שהאדון מפרנס את האשה והילדים היהודיים של העבד, ואכן רק לעבד עברי נשוי יכול האדון לתת לו שפחה אבל לעבד רווק אסור לאדון לתת לו שפחה כנענית כפי שאסור לכל יהודי לחיות עם גויה.

ובפשטות הדברים זה חסד ה' שעבד עברי רווק לא יהרוס לעצמו את השידוכים עם עוד מום ופגם חמור של שפחה כנענית וילדים עבדים, כי אז כמעט כל בת ישראל לא תרצה להתחתן אתו.

וייתכן עוד טעם בדבר, שהרי ייתכן ויהודי יהיה נבל ברשות התורה ויימכר לעבד או אפילו יגנוב בכדי שיימכר לעבד וכך תותר לו שפחה כנענית, ובפרט שייך חשש זה במוכר עצמו לשיטות שמוכר עצמו אדונו מוסר לו שפחה כנענית אזי החשש קיים שאולי נמכר לצורך העבירה חלילה!!! ולכן אוסרת התורה על בחור רווק שפחה כנענית, כי אצלו שייך החשש שיימכר לצורך היתר עבירה זו.

כתב רש"י: למה רוצעים דווקא את האוזן, מה מיוחד בה מכל שאר אברים שבגוף?? מתרץ רש"י על פי דברי רבן יוחנן בן זכאי בגמרא קידושין כב' שבמוכר עצמו הסיבה היא שאוזן ששמעה על הר סיני כי לי בני ישראל עבדים ולא עבדים לעבדים, והלך וקנה אדון לעצמו לכן תרצע.

ולכאורה קשה שהרי בהר סיני שמעו רק את עשרת הדברות ובעצם רק את שני הדברות הראשונים, ושם לא נאמר המשפט "עבדי הם ולא עבדים לעבדים"???

והנה בעשרת הדברות כשאמר הקב"ה "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים", כתוב במפורש שאכן המשפט הזה רמז הקב"ה לעם ישראל את המשפט "כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם ולא עבדים לעבדים", וכפי שמדייק הבן יהודע בקידושין שהמילים "מבית עבדים" מיותרים שהרי זה פשוט שהיו עבדים במצרים!! אלא זה בא לרמז, שה' החליף עבדות מצרים בעבדות לבורא עולם – "עבדי הם", וכדבריו מפורש במדרש פסיקתא רבתי כא'.

אבל למרות הכל לכאורה זה רק רמז ולא דיבור מפורש ממש, ויתכן שהתורה מודיעה לנו שאדם נענש לא רק על דברים מפורשים בתורה, אלא גם על רמז ודברים שאפשר להבין מתוך הדברים, אומנם קשה למה הקב"ה לא אמר זאת במפורש בעשרת הדברות???

והנה בהמשך הגמרא שם כתוב בשם ר"ש ב"ר: שבזמן שה' פסח על דלתות ישראל אז הקב"ה אמר "עבדי הם ולא עבדים לעבדים", והדלת והמזוזה עדים לכך!! ובפשטות גם אם היה אמירה ברורה של בורא עולם לכאורה עם ישראל לא שמע זאת, כי אם כן היה על הגמרא לכתוב שאוזן זו שמעה והדלת והמזוזה עדים לכך, ואם אכן עם ישראל לא שמע נשאלת השאלה למה אכן הקב"ה אמר ועם ישראל לא שמע??

וַיִּהְיֶה לְבָנוֹ - מְשֻׁפָּטִים

לסיכום: בורא עולם רימוז בעשרת הדברות שהם עבדי ה' ולא עבדים לעבדים, ודי היה ברמז כי כבר קודם כרת ברית על כך עם ישראל במכת בכורות כשהצילם, והברית הייתה ברורה להם כי מתחילת המכות היה ברור להם ונאמר להם די במפורש, שבורא עולם מוציא אותם מעבדות מצרים בכדי שיהיו עם ה' ועבדי ה'.

ויתכן שהקב"ה לא השמיע לאזנם במכת בכורות "עבדי הם", כי בורא עולם המתין להשמיע להם זאת במתן תורה בכדי שיהיה תוכן ממשי של קיום מצוות בדרישה של "עבדי הם", וכפי שכתב רש"י בפרשת יתרו על הפסוק "ותגיד לבני ישראל", שיחד עם המסר שעם ישראל זה "עם סגולה וממלכת כהנים" פירט לזכרים עונשים ודקדוקים ובפשטות הכוונה עונשים ודקדוקים במצוות התורה, כי היה צורך בהמחשה ותוכן תורני להבין במה עם ישראל הופך את עצמו לעם סגולה וממלכת כהנים.

וקצת ראייה לי בדבר, מדברי הירושלמי הנ"ל, שעוד קודם המכות ציווה ה' שבני ישראל יוציאו עצמם ממצרים, שכלל בזה מצווה של שילוח עבדים, ולכאורה לפני המכות משה רבינו נצטווה להודיע לבני ישראל ב 4 לשונות של גאולה שבורא עולם יוציא אותם מעבדות מצרים ושיהיו עבדי ה' וכאמור, מה פתאום היה צורך למשה באותו זמן לחבר לציווי זה גם את מצוות שילוח עבדים?!

אלא כאמור זה מובן, שבורא עולם כשקבע שעם ישראל הם עבדי ה' מיד רצה לחבר לזה מצווה ממצוות התורה כך יבינו וימחישו את המשמעות של "עבדי ה' – עבדי הם ולא עבדים לעבדים" בהלכה למעשה.

למה אין מצוה לרצוע בחושך ?? המשך

ויתכן שלכן היה אסור לצאת מפתח הבית כי עם ישראל כביכול בדם שעל המשקוף התנתקו מרשות ממצרים והתייחדו לרשות פרטית של בורא עולם כביכול.

ויתכן, שבורא עולם לא רצה להביא את ההמחשה של מכת חושך, כי במכת חושך מתו כל מי שלא בחר להיות עבד ה', ובורא עולם לא רוצה לייאש לגמרי את העבד הנרצע.

אלא אדרבא מביאים לו מסרים חיוביים וטובים שבורא עולם בחר בנו ביציאת מצרים ובמתן תורה, ועלינו לחזור לדבוק בו ולהתחבר לאהבת ה' הגדולה לנו.

ללמדנו, שכל קבלה וחיזוק חשוב מאוד שנחבר אותה ללימוד התורה, כי על ידי לימוד התורה החיזוק מקבלת יותר תוקף ויותר עוצמה, וכמובן עלינו לזכור להיות רק עבדי ה', ולא עבד ליצר הרע, לא עבד להבלי העולם הזה, עד כדי כך שזה נחשב כעבודה זרה, כפי דברי הירושלמי שעובר ב"לא יהיה לך אלהים אחרים" אלא נהיה דבוקים רק בבורא עולם אמנו.

והגישו אל הדלת או אל המזוזה ורצע אדניו את אזנו - ב

ונראה שה"לא תגנובו" שהביא רש"י, הכוונה ל"לא תגנובו" המופיע בעשרת הדברות, ולמרות ששם מדובר על גניבת נפש ולא רכוש, בכל זאת כלול בזה האיסור והעבירה שעשה אותו עבד נרצע.

כי עבד נרצע גנב את נפש אשתו היהודית, שאם ידעה שכך יתנהג שגם אחרי שש שנות עבדות וחיים עם שפחה כנענית הוא עדיין מעדיף להמשיך מרצונו לחיות כעבד עם שפחה כנענית ולא לחזור לבית, היא לא הייתה מסכימה להתחתן אתו, וזה ממש גניבת דעת!!!

וכל ילד שהוליד לבושה הזאת האשה מרגישה שבעלה כמו שגנב את הנפשות הללו שהוליד להם אותם בגניבת דעת, ועיין בספורנו שכתב שכלול "בלא תגנובו" שבעשרת הדברות גם גניבת ממון וגניבת דעת, ואכן התורה דורשת ומענישה גם מה שאפשר להבין מתוך מה ששמעו באופן כללי בהר סיני.

שהקב"ה מפלא במכות בין עם ישראל למצרים, ומוציא אותם ממצרים ומעבדות פרעה בתמורה שיהיו רק עבדי ה', ומעתה ועד עולם לא יהיו יותר עבדי בשר ודם, ואפילו לא של אדון יהודי.

ולכן עצם הצלתם ויציאתם ממצרים במכת בכורות זה עצמו ברור היה ליהודים ממזמן שעל מנת כן פסח ה' על דלתותיהם והצילם והוציאם ממצרים – בכדי שיהיו עבדי ה'!!

ונעצם "עבדי הם" כבר כלול ב 4 לשונות של גאולה שאמר להם באותו זמן עוד לפני תחילת המכות ככתוב: "לכן אמור לבני ישראל אני ה', והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים, והצאתי וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלוקים" שתהיו עבדי – כמפורש בספר בכור שור, ולכן הם ידעו עוד לפני תחילת המכות שהם יהיו חייבים לשחרר עבדים – כי הם יהיו עבדי בורא עולם ולא עבדי בשר ודם.

ולאיה לי לדבר מהירושלמי קידושין א' הל"ב שכתוב שם אוזן ששמעה "מהר" סיני (שמות כ) "לא יהיה לך אלהים אחרים" ופרקה מעליה עול מלכות שמים וקיבלה עליה עול בשר ודם, וכן אוזן ששמעה "לפני" הר סיני (ויקרא כה) כי לי בני ישראל עבדים, ושינוי הלשון מלמדנו - שאת "כי לי בני ישראל עבדים" שמעו עוד לפני הר סיני, דהיינו על ידי הזהרות משה על פי ציווי ה' כל משך המכות.

ולפי זה גם מובן למה במכת חושך מתו רוב רובו של עם ישראל, וכפי שכתב רש"י שרשעים היו שלא רצו לצאת ממצרים ולהיות עבדי ה', ולכאורה קשה הרי אין עונשין אלא אם כן מזהירים? אלא כאמור משה הודיע להם והזהיר אותם להיות עבדי ה' כבר מתחילת המכות הרבה קודם מכת חושך, ולכן למזידים ולרשעים נחשבו.

לכאורה קשה מאוד מדוע לא רוצעים את אזנו "בחושך", שהרי במכת חושך עם ישראל ראו בחוש את עוצמת התנאי של הקב"ה כאשר מתוך רוב רובו של עם ישראל, רק חמישית או אחד מ 50 מעם ישראל רק אלו שהסכימו להיות עבדי ה' יצאו ממצרים והשאר מתו בחושך, ואם כן "החושך" לכאורה יסמל ויזכיר בעוצמה רבה יותר מעדות הדלת והמזוזה, ששם עם ישראל לא ראה ולא שמע, רק יש עדות של הדלת והמזוזה??

ובפשטות יש לומר שעוצמת עדות הדלת והמזוזה עוצמתית יותר, כי במכת בכורות שם נשבר פרעה ושם היה הרגע שבו עברו מעבדות פרעה לעבדות ה'.

כתב רש"י: למה רוצעים דווקא את האוזן, מה מיוחד בה מכל שאר אברים שבגוף?? עונה ר' יוחנן בן זכאי: אזן זו ששמעה על הר סיני "לא תגנובו" והלך וגנב תרצע, ואם מוכר עצמו, אזן ששמעה על הר סיני כי לי בני ישראל עבדים והלך וקנה אדון לעצמו תרצע.

ולכאורה יש להקשות על דברי רבן יוחנן בן זכאי, במה שאמר "אוזן זו ששמעה על הר סיני לא תגנובו והלך וגנב", הרי בלא תגנובו שבעשרת הדברות מדובר על גניבת נפשות ולא על גניבת כסף?? שהרי גניבת כסף כתוב בפרשת קדושים ובלשון שונה "לא תגנובו" וכפי שכתבה כן הגמרא סנהדרין פ"א !!! ואכן כשבדקתי מצאתי שהחזקוני מעיר זאת, ולכן גרס "לא תגנובו" כנכתב בפרשת קדושים.

אבל עדיין קשה ש"לא תגנובו" לא נאמר בהר סיני אלא בפרשת קדושים?? ואם כן רש"י שכתב ששמעה על הר סיני לא תגנובו, משמע שכוונתו דווקא ללא תגנובו המופיע בעשרת הדברות, וא"כ חוזרת השאלה הרי שם מדובר בגנוב נפש ולא כסף???

וְטָהַר לְבָנוֹ - מִשְׁפָּטִים

ללמדנו, כמה עלינו לא לגנוב את דעת האישה, שלא נחטא מאוד ונשקע בחטא ובטומאה עד כדי כך שאישה תטען שזה מקח טעות וזה גניבת דעת, וזאת חוץ ממה שאתה גונב את דעת עצמך שאתה חושב שאתה יכול לשלוט בגובה הלהבות וכשתרצה תוכל להפסיק ולהתקדש, כי זה שקר!! שהאומר אחטא ואשוב אין מספקים בידו לחזור בתשובה.

לכן תחזור מעכשיו לחיות חיי אמת בטהרה, והרגשה שאין לך מה להסתיר היא הרגשת טוהר ורוגע ושלווה, אז קדימה חזק ואמץ.

ירצע, ועבדו לעולם

ולכאורה קשה שהרי עם ישראל לא היו עבדים 400 שנה!! אלא הכוונה שנגזר על עם ישראל להיות עבדים 400 שנה, ובורא עולם קיצר וחישב את הקץ וצמצם את העבדות בין 86 ל-113 שנה, וסך כל השנים שהיו במצרים היה רק 210 שנים, כי לולי זה עם ישראל היו נכנסים לנצח בשער הנון של שערי טומאה שממנו אי אפשר לצאת לעולם.

ונרצע זה במקום לקצר שנות עבדותו כפי שעשה בורא עולם ברחמינו בכדי שלא נשקע בחטא, הוא ברשעותו שוקע בחטא, וכביכול מצדו הוא היה עובד 400 שנה לפרעה כי לא אכפת לו להיות בשער הנון של שערי טומאה, ולכן ירצע, שיזכור שקבע את עצמו בשערי הטומאה לעולם, ואולי זה יעורר אותו שישמור את עצמו לא לשקוע לגמרי בטומאה וברצף.

והנה קודם כל עלינו להודות ולשבח שהקב"ה ברחמינו עשה לנו נס!! כי נס גדול הוא שיש לנו ראש השנה ויום כיפור ימי תשובה ורחמים ותפילות, נס!! כי ככה אין רצף של 400 יום של טומאה!!!

אבל לא לשכוח, תשובה חייבת להיות אמתית, שהיא החלטה אמתית לעזיבת החטא לנצח, ולא רק לתקופת הימים נוראים, ובפרט לא להיות מאלו המתכננים בימים הקדושים את החטאים שיעשו מיד לאחר שיסתיימו הימים נוראים ה' ירחם, אבל אולי בכל זאת עצם הדבר שבימים הללו משתדלים לתקן ולא חוטאים כמעט, אולי זה הורס רצף של 400 יום בטומאה!!

ולהיפך גם יש עוצמה!!! שאם יש לאדם 400 יום רצוף בלי חטא ועוון רק בתשובה ומחשבות טהורות!!! אז מידה טובה גדולה ממידה רעה, ובוודאי יזכה לשליטת היצר הטוב באופן קבוע ויציב, ובוודאי יזכה לשמוע קול תורה וקול מוסר, ולחדש דברי תורה בקדושה וטהרה אמן ואמן, כמו כן אם לאדם "נרצע יש אות קין" באוזנו כי השקיע את עצמו בטומאה, כל שכן שאדם "צדיק" שהשקיע עצמו בטהרה ובקדושה גם הוא יזכה "לאות קודש על פניו", שפניו יאירו ותהיה "יראתו מאירה על פניו", וכעין מה שאמר ריש לקיש כל העוסק בתורה בלילה הקדוש ברוך הוא מושך עליו חוט של חסד ביום חגיגה יב', ובעזרת ה' נזכה להיות מעובדי ה' באמת ברצף משך כל חייו אמן ואמן.

"ויצא בשנת היבל הוא ובניו עמו, כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם"

ובעצם לכל יהודי יש יובל, שכל יהודי פעם בחיים מקבל מתנה מבורא עולם התעוררות עצומה לתשובה שמרגיש כביכול שבורא עולם מזעזע אותו מהשורש "שטרי קודם" אתה שלי, "כי לי בני ישראל עבדים", בין רוצה ובין לא רוצה אני בורא עולם דורש ממך חזור אלי מיד.

אבל זכרו זה פעם ביובל, הזדמנות של פעם בחיים, וההזדמנות מגיעה בכל מיני צורות ודרכים, אבל כשזה מגיע צריך להיות עיוור שלא להבין שבורא עולם מטלטל אותנו חזק "אתם שלי" שובו אלי בני, אתם חייבים לחזור אלי עכשיו ומיד!!!

ולא נהיה שוטים מופלגים שנפספס כביכול בכוח הזדמנות של פעם בחיים!! וגם עדיף לצאת מרצוננו בשש ולא לחכות ליובל, אז קדימה עדיין לא מאוחר נרוץ חזרה לאבא אפילו עם כל הלכלוך כי הוא מחכה לנו בכיליון עיניים, בוא אלי!!!

ורפא ירפא

ונראה להסביר, שאם הרופא שהוא טוב ומתגאה שהוא הטוב שברופאים אזי בגלל הגאווה שלו הקב"ה לא יכול להיות במחיצתו, כי על בעל גאווה אומר הקב"ה אין אני והוא יכולים לגור בכפיפה אחת גמרא סוטה ה', וממילא החולה ימות כי אין את "אני ה' רופאך", ולכן רופא כזה שחש שהוא הטוב שברופאים ילך לגיהנום, כי כמה חולים הוא הרג בגלל הגאווה שלו!!!

אומנם כל רופא חייב לשדר לחולה המפחד עוצמה שהוא רופא טוב, ושהוא הרופא הכי טוב בתחום, ושהחולה ירגיש שהוא בידיים טובות וכך החולה נרגע, וזה חשוב מאוד לרפואתו עד כדי כך שהתירו מלווה לחולה בשבת בנסיעה לבית חולים אם זה מרגיע מאוד את החולה.

לאיתי בן יהודיע בקידושין שכתב על עבד נרצע, שהיות ואדם זה בחר בעבדות של בשר ודם, אם כן כל שכן שיבחר להיות עבד ליצר הרע, וכיון שיהיה עבד ליצר הרע, אז ממילא יעבור על כל התורה כולה, ולכן נרצע במרצע לעורר אותו על הרע הנולד מזה, שיהיה אח"כ עבד ליצר הרע.

ולפי דברינו קודם, זה מובן מאוד, כי עבד נרצע זה אומר "אהבתי את הגויה ואת ילדי הגויים", במקום להודיע מאשה כנענית ומילדים כנענים!! אדם זה הפך את הכתם ואת הרע ליופי ולטוב!! אדם זה הוא עיוור!! והוא עבד ליצר הרע, והוא כמעט חסר תקנה, לכן ירצע שיתעורר.

והביא החיד"א בכסא זוז בשם החסד לאברהם, שאם האדם ישקע בטומאה ועבירות 400 יום רצוף בלי תשובה, אדם זה לא יהיה לו תקנה!! וישאר תחת שליטת היצר הרע כל ימיו!!!

ולכן רוצעים אזניו במרצע שהגימטרייה שלו 400 לעורר אותו, שיהיה שלא יהיה עבד נרצע ליצר הרע 400 יום רצופים כמספר מרצע, כי אז לא תהיה לו תקנה, כי הוא יהיה כחרש לא ישמע קול תורה וקול מוסר.

והנה התוספות בקידושין נב' הביא מדרש שמרצע בגימטרייה 400, שלפי שהיו ישראל עבדים 400 שנה וגאלם הקב"ה, והלך זה וקנה אדון לעצמו לפיכך ירצע במרצע העולה כך.

ולהיפך גם יש עוצמה!!! שאם יש לאדם 400 יום רצוף בלי חטא ועוון רק בתשובה ומחשבות טהורות!!! אז מידה טובה גדולה ממידה רעה, ובוודאי יזכה לשליטת היצר הטוב באופן קבוע ויציב, ובוודאי יזכה לשמוע קול תורה וקול מוסר, ולחדש דברי תורה בקדושה וטהרה אמן ואמן, כמו כן אם לאדם "נרצע יש אות קין" באוזנו כי השקיע את עצמו בטומאה, כל שכן שאדם "צדיק" שהשקיע עצמו בטהרה ובקדושה גם הוא יזכה "לאות קודש על פניו", שפניו יאירו ותהיה "יראתו מאירה על פניו", וכעין מה שאמר ריש לקיש כל העוסק בתורה בלילה הקדוש ברוך הוא מושך עליו חוט של חסד ביום חגיגה יב', ובעזרת ה' נזכה להיות מעובדי ה' באמת ברצף משך כל חייו אמן ואמן.

עבד יהודי יוצא בשש, אבל אם אומר אהבתי את אדוני לא אצא חופשי הוא נשאר עד היובל, שאז אפילו שהוא מתנגד הוא משתחרר, כי אז זה לא הבחירה שלו אלא הבחירה של בורא עולם, ובורא עולם דורש את שלו "שטרי קודם" ככתוב "כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם".

ונשאלת השאלה למה בורא עולם משתמש בקלף רק בשנת היובל ולא הרבה קודם מיד לאחר שש?? והתשובה הפשוטה כי את הנשק הזה ריבוננו של עולם משתמש רק פעם ביובל, רק כביכול כשאין ברירה, ובעצם זה כמו הזדמנות של פעם בחיים.

ולא נהיה שוטים מופלגים שנפספס כביכול בכוח הזדמנות של פעם בחיים!! וגם עדיף לצאת מרצוננו בשש ולא לחכות ליובל, אז קדימה עדיין לא מאוחר נרוץ חזרה לאבא אפילו עם כל הלכלוך כי הוא מחכה לנו בכיליון עיניים, בוא אלי!!!

הגמרא בנא קמא פה' דורשת "מכאן, שניתנה רשות לרופא לרפאות", ומצד שני כתוב "כי אני ה' רופאך" שמות טו' כו', ויש מחלוקת מה מותר לרופא לרפאות, אבל פשוט לרוב הפוסקים שכל מכה ומחלה מותר וממילא חובה לרופאים לרפאות, וכשרופא מרפא הוא שליח ה' לרפאות.

ובעצם הרפואה מאת ה', שהרופא המומחה ביותר בלי רצון ה' החולה ימות למרות שהניתוח הצליח, ומצד שני רשות לרופא לרפאות עוצמתית היא עד כדי כך שלפעמים עצם המפגש עם הרופא כבר מרפאת.

אבל אם כן מדוע כתוב בגמרא קידושין פב' "הטוב שברופאים לגיהנום", הרי יש לו רשות וממילא זה כבר מחובתו לרפאות, והוא מציל חיים, אז למה דווקא הטוב שברופאים לגיהנום??

וַיֵּהָרֵם לִבּוֹ - מִשְׁפָּטִים

וכן הדברים אמורים בעניין ההשתדלות בעניין הפרנסה, שאכן נגזר על האדם לעבוד לפרנסה ולהשתדל לקבל את השפע שנקבע לו מידו הרחבה והטובה של ה', **וגם** כאן אסור לאבד את הגבול שבין ההשתדלות לחיסרון באמונה חלילה, כי לפעמים השתדלות זה מחיסרון באמונה.

ככה יוצא לנו הרבה פעמים בחיים, שלפעמים אנחנו חייבים ללכת בגבול דק וחלילה לנו לחצות אותו, ולכן אנחנו נחיה בין אנשים ודעתנו תהיה מעורבת בין אנשים, אבל נזכור שבין הציווי "שלעולם יהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות" לבין החובה להתרחק מכל רע ומשכן רע ומחבר רע, ובין הצורך בהתבודדות והתרחקות מהשפעות הרחוב השליליות, גם בזה יש גבול דק!!! ואם חוצים אותו ומגיעים לפתיחות מוגזמת הדרך לנפילות ולהידרדרות - ולגיהינום קצרה מאוד מאוד!!! לכן נהיה כל הזמן עם היד על הדופק, וניזהר שלא נחצה את הגבול הדק, ונתפלל לבורא שנבחין תמיד בגבול שבין הטוב והרע, ושנוכל להתגבר שלעולם לא נחצה אותו אמן ואמן.

וכי יכה איש את עין עבדו או את עין אמתו ושחתה לחפשי ישלחנו תחת עינו

וייחשב את צעדיו שיוכל להגיע למצב שיפגע ממנו ויפיל את עצמו על השן וכך הוא ישתחרר מהעבדות.

וכל כך למה?? למה התורה נתנה כל כך בקלות אפשרות לעבד להשתחרר?? **ונראה** שגם כאן נגלה את דרישת המוסר של התורה, הנה לך אדון!! יש לך עבד כנעני שהוא כספך עד כדי כך שאם הכתה אותו ומת אחרי 24 שעות אין לך דין מוות כרוצח, כי כספך הוא!! **ובכל** זאת גם עבד הוא "בן אדם" - **שנברא בצלם אלוקים**", ולכן דע לך שבמכה קלה הוא יכול להשתחרר ממך, ודע לך שהוא מחכה לשעת הכושר ולהזדמנות להשתחרר על ידי המכה והדחיפה, **ולכן** כל אדון יהודי יתנהג בעדינות עם העבד שלו, ויזהר שלא להגיע לכדי כעס ואלומות אפילו קלה ביותר.

ואכן התורה מחנכת אותנו לא להיות עבד נשלט ליצרים ולכעסים, **אלא** להיות אדון אמתי קודם על עצמו וככה יוכל להיות אדון גם לאחרים.

ואכן התורה דורשת שנהיה אדונים שולטים באמת ולא נשלטים בדחפים יצריים, לכן נפסיק להיות מכורים סמארטפונים ולאינטרנט, די!! יש גבול, וחייבים גבול!!! אני הזדעזעתי כשראיתי אינסטלטור בבור ביוב מסריח שמסביבו עפים מקקים והוא שקוע בסמארטפון בתוך הבור, אין גבול, מכור נרצע!!!

גם בחתונות, שולחנות על גבי שולחנות כולם כאחד רכונים על הסלולארי "עבדים נרצעים" ממש נורא!!! ודווקא בזמננו שיש הדגמה לעבד נרצע לרעה אנחנו נראה דוגמא הפוכה ונהיה מתמידים בתורה ובתפילות ובחיזוקים ליראת שמים אמן!!!

כי תראה חמור שנאך רבץ תחת משאו וחדלת מעזב לו עזב תעזב עמו

ולכאורה זה סותר את המדרש הקודם, שכתב שמחמת המצווה של פריקה וטעינה הם נהפכים לאוהבים, והרי מדובר בשונא רשע שמצווה לשונאו, אז איך מזה יהפכו לאוהבים?? **הרי** עדיין חובה להמשיך לשונא את הרשע???

ונראה שאין כאן סתירה, שברגע שהשונא יודע שאני כופה את יצרי לעזור לו למרות שמצווה לשונאו, רק בגלל שבשנאה שלי אליו מעורבת גם שנאה אישית, כי הוא שונא אותי על שנאתי אליו "כמים הפנים לפנים", אם כן מתעורר בו רגשות התפעלות, עד כמה עד כמה התורה יורדת לעומקו של אדם ורגשותיו, ועד כמה התורה דורשת ממנו את האמת הפנימית, **שהתורה** אומרת תעזוב את החבר ואת צער בעלי חיים של הבהמה שקרסה מעומס, ותעזור לרשע לטעון את חמורו אפילו שהוא רשע וגם אין צער בעלי חיים לבהמה שלו, **וכל** זה רק בגלל שבשנאתך המותרת מעורב בה שמץ של שנאה אישית, ואת החלק הזה התורה דורשת שאתה חייב למחוק!!!

והרשע מתוך התפעלותו בהתבוננות זו, ובכוח מצווה זו של כפיית היצר, לבו הרע נמש לגמרי, ומצווה מיוחדת זו היא הנותנת להחזירו למוטב, ושיהיו אוהבים באמת בגלל שהרשע חוזר בתשובה.

והעיר תלמיד יקר מאוד שיתכן ובורא עולם רצה להוציא את השנאה המיותרת מאותו צדיק לכן הביא לו את המצב הזה עם 2 החמורים והאוהב והשונא בכדי לכופ את יצרו ולסלק את השנאה העודפת והפסולה.

והיות ובגלל השונא הרשע - אפילו בלי שום עשייה מצדו התגלגלה זכות ליהודי לכופ את יצרו, זכות זו שהוא שותף למהלך זה יגרום לו לחזור בתשובה, כי יהודי התעלה מאוד וכפף את יצרו לעומקה של נפש בגללו.

אבל כאן יש גבול דק אבל מאוד משמעותי, בין הצורך לשדר עוצמה כלפי המטופל, לבין גאווה פסולה שהורגת כאמור, וכמה נופלים בגבול הדק והמשמעותי כל כך.

וקושי זה שייך גם אצל מלמדים, שנכון כתוב "זרוק מרה בתלמידים", אבל מכאן ולגאווה וכעס פסול ואסור - הגבול דק ולפעמים דק מאוד ומסוכן.

זה ציווי מדהים, שעבד כנעני שלא יוצא בשש ולא ביובל, ויש מצוה "שלעולם בהם תעבדו" שלכן אסור לשחרר עבד כנעני, **ובכל זאת** העבד משתחרר כשהאדון הכה אותו והרס לו שן או עין, או אחד מ 24 ראשי אברים, וזה פלא עצום איך העבדות נמחקת במכה אחת!!

ועוד יותר תמוה, שהרי העבד כשרוצה להשתחרר יש לו שיטה פשוטה וקלה, הוא יגרור את האדון שיתן לו מכה או דחיפה הוא לא יעצור את גופו בכדי לא ליפול, אלא אדרבא הוא יפיל את עצמו היישר על השן בכדי להשתחרר.

ואכן ראיתי שאבי תנועת המוסר רבי ישראל סלנטר מבאר את הפסוק בתהילים "הנה כעני עבדים אל יד אדוניהם" שהעבדים מכוונים את העין שלהם ליד של האדון בכדי שיפיל להם את העין וישתחררו, **ונראה** להוסיף שגם אם עבד לא רוצה להפסיד את העין, בכל זאת הוא יעקוב בעינו אחרי תנועות האדון

במדרש תהילים צט' אמר רבי אלכסנדראי: אדם יוצא לדרך, ראה חמורו של שונאו שהוא רובץ תחת משאו, והולך הוא ומסייעו, אומר השונא: חשבתי בעבר שהוא שונאי וטעיתי, ומיד נעשו אוהבים, ומה גרם להם להשלים באהבה?? זה בזכות ששמר את התורה שכתוב בה "כי תראה חמור שונאך, עזוב תעזוב עמו".

והגמרא בבא מציעא לב' ב' מוסיפה שאם לפניך אוהב - חבר שצריך עזרה לפרוק את חמורו שקרס תחת משאו, שיש בזה גם צער בעלי חיים, ומצד שני יש שם שונא שצריך רק לטעון סחורה על חמורו, שאין בזה צער בעלי חיים, בכל זאת התורה מצוה להקדים ולעזור לשונא, ולמה?? בכדי לכופ את יצרו.

ובגמרא פסחים [ק"ג]: אומרת ש"חמור שונאך רובץ" מדובר בשונא יהודי, ומקשה הגמרא הרי יש איסור בתורה "לא תשנא את אחיך"? **עונה** הגמרא שמדובר שראה בו דבר איסור ערווה חמור, אבל היה רק עד אחד שאסור להעיד (כי חייבים לפחות 2 עדים להעיד בעניין של עריות), אבל מצווה לשנאתו.

ומקשה התוספות שם שאם מדובר שראה יהודי שונא שהוא רשע שמצווה לשונא אותו, למה טוענת הגמרא בבבא מציעא שיקדים לעזור לשונא במקום לחבר, כי צריך לכפות את יצרו, הרי מדובר ברשע!!! **וכי** גם על שונא רשע יש צורך לכפות את היצר ולעזור לרשע במקום לחבר צדיק???

והירצו שכיון שהוא שונא את הרשע, אז גם הרשע שונא אותו, כפי שכתוב [משלי כז'] "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם", ולכן בגלל תהליך זה מוסיפים שנאה אישית הדדית, ועל השנאה האישית שנוספה שייך כפיית היצר.

וַיִּהְיֶה לִבּוֹ מִשְׁפָּטִים

לפי זה גם החמור לקח חלק בעניין וגם לו יש זכות לחזור בתשובה בגלל זה, אבל מה נעשה, הוא באמת חמור!!! ונשאר

חמור!! אבל בן אדם חייב להתעורר ולחזור בתשובה ולנצל את הזכות ולא להיות כמו החמור.

ללמדנו, שבורא עולם דורש מאתנו את האמת הפנימית, דורש מאתנו עבודת המידות עד עומקה של נפש, שחובה עלינו להוציא מכל מצווה את החלקים הרעים שעירבנו בה בכדי שנהיה נקיים לגמרי, ויעזרנו בורא עולם לכפות את יצרנו הרע, ולעשות את רצונו בשלימות, וכך יראו אחרים ויתפעלו וישבו גם הם לאבינו שבשמים אמן ואמן.

לכּוֹף אֶת יִצְרוֹ – הַמִּשְׁךְ

ואם כן אין כאן רק דיון של צער בעלי חיים דאורייתא או לא אלא יש כאן גם צד של איסור חמור של לשון הרע דאורייתא ואיך יותר הדבר?? **ולמה** לא הכניסו את זה בדיון הגמרא בעדיפות הטעינה על הפריקה???

נראה, שאכן **"לכוף את יצרו"** גובר גם על איסור לשון הרע!! ולפי הדברים הקודמים יש להוסיף ולממתק את העניין, שהנה החבר המופתע חוץ מהלשון הרע כביכול הוא רואה כאן רואה כאן בפועל את ה**"לכוף את יצרו"** וממילא גם אם היה כאן לשון הרע מכל מקום זה מותר כי לשון הרע לתועלת.

וייתכן שאין כאן רק לשון הרע לתועלת, שהרי כאמור הרשע מתפעל מאוד מה**"לכוף את יצרו"** שזה דקדוק עד לעומקו של נפש בעבודת המידות, ולכן הרשע מתחזק וחוזר בתשובה שלימה עד כדי כך שהם נהפכים לחברים וידידים כדברי המדרש.

אם כן, אין כאן לשון הרע, אלא בית הזיקוק וזיכוכ של נשמות יהודיות, ובמצב של התעלות רוחנית עצומה כזו של שבירת המידות עד עומקה של נפש וחזרה בתשובה רק שפע של קדושה שופעת ואין מקום לטומאה לחול שם - **"שום דריסת רגל"** רק קדושה עצומה, והחבר בעל החמור הזקוק לפריקה, זכה להיות ושותף במצב קדוש כזה, ועליו להודות לבורא עולם על הזכות שזכה לראות קדושה כזו, זה ייחרט בעיניו לנצח, וממילא אין כאן זכר ללשון הרע!!!

כי תראה חמור שנאך רובץ תחת משאו, עזב תעזב עמו.

ולפי זה יש לדון בהמשך הגמרא שם שדרשה לדעת רבי יוסי הגלילי **"תחת משאו"** - שהמצווה לעזור לפרוק זה רק אם קודם הבעלים הטעין משא שהיה ראוי לכושר המשא הראוי לחמור זה, אבל אם הטעינו יותר מהראוי, אז לא חייבים לעזור לו.

ולפי דרכו של החפץ חיים, בעצם עלינו להיזהר ביותר שלא נגרום לעצמינו נפילה, ושלא נקרוס באשמתנו, כי אז בורא עולם לא חייב לעזור לנו לדעת רבי יוסי הגלילי שדורש **"תחת משאו"**.

וכל זה לדעת רבי יוסי הגלילי, **אומנם רבנן חולקים** ולדעתם גם אם הבהמה קרסה באשמת הבעלים שהעמיסו עליה יותר מידי - יותר ממה שהבהמה מסוגלת בכל זאת חייבים לעזור, כי הם לא דורשים **"תחת משאו"**, וזה פלא למה אכן לא דרשו משמעות הפסוק כרבי יוסי הגלילי???

וייתכן שחכמים לא רצו שבורא עולם יחסום מאתנו דרכי תשובה, שגם אם אשמים אנחנו שהבאנו לעצמנו את הנפילה, כי נכנסנו לניסיונות ונפלנו כי זה היה מעל לכוחות הנפש שלנו לנצח, **בכל זאת** אבינו אב הרחמן מרחם עלינו וכשאנחנו נבקש עזרה מאב רחום, הוא יעזור ויציל אותנו, **למרות שאשמים** אנחנו, לכן **"תחת משאו"** לא דרשו.

ללמדנו, שמצד אחד עלינו להיזהר לא להיות אשמים בנפילה שלנו כי אז יש דעה שבורא עולם לא חייב לעזור לנו בחינם, ולכן ניזהר מלהיכנס לניסיונות וכדומה, ואם למרות זהירותנו נפלנו יש עלינו חובה להתאמץ בכל הכוח לצאת מהנפילה ולא להסתמך רק על בורא עולם ותפילות וסגולות, אלא עלינו לפעול לסגור את כל הפתחים של היצר הרע, ולברוח מניסיונות!! **ומצד שני**, לעולם אל ייאוש, גם אם אשמים אנחנו וחטאנו ופשענו וקרסנו רוחנית באשמתנו, בכל זאת נזכור שדעת רבנן, שבכל זאת יש מצוה לבורא עולם לעזור לנו, אז נתחנן לעזרת אבינו שבשמים ונתאמץ לצאת מעמק הבכא ומשאל תחתית, ובורא עולם יהיה בעזרנו תמיד אמן ואמן.

עזוב תעזוב עמו – צער בעלי חיים

ומדייק המנחת חינוך במצוה פ' אות ב' שמשמע מהרמב"ם שפטור לגמרי, ואפילו אם יקבל שכר אינו חייב. ולכן הוכיח מכך **שלהרמב"ם צער בעל חיים לא דאורייתא** - שאינו

בתחילת תפילת שחרית של שבת קודש **פרשת קדושים** פתאום בורא עולם נתן לי חידוש עצום המשך מדהים לחידוש הקודם, אכן היהודי כיפף את יצרו ובמקום לעזור לחברו עזר לרשע לשונא, אבל נדמיין לעצמנו את המצב הנה החבר הצדיק שהבהמה שלו קורסת ומתייסרת תחת משאה, כאשר הוא רואה את ידו מיד החבר מודה להקב"ה על השליח הטוב שבא להצילו.

ונהנה להפתעתו הרבה הוא מבחין שידידו פונה ממנו הולך לסייע לאדם אחר שנמצא במצב פחות בעייתי ממנו, שהרי לפניו יש רק צורך בטעינה והבהמה שלו לא סובלת ונמצאת בצער ובסכנה!!! והידיד מתפלל איפה הידידות שלנו נעלמה??! ומה פתאום הוא מתעלם מהעזרה ההגיונית והמתבקשת לעזור קודם לחבר ולצער בעלי חיים???

ואז הוא קולט!!! אהה, הידיד שלי עוזר לטעון במקום לפרוק כי ההוא בעל החמור שרק טעון טעינה למרות שנראה צדיק בעצם הוא רשע שמצווה לשנוא אותו שידידי ראה בו ביחודי דבר עבירה של ערווה שאסור לספרו לבית דין מפני לשון הרע אבל מותר לרואה לשנואו בעצמו וכאמור.

ונשאלת השאלה הרי היהודי ברגע שעזר לשונא לטעון את בהמתו ולא לפרוק לחברו, הרי בכך בעצם הוא סיפר לשון הרע לחברו - על השונא שהוא רשע וחוטא בעבירות חמורות שמצווה לשנואו??!

הגמרא **בבא מציעא** לב' אומרת אם הלך בעל החמור וישב לו בצד, ואומר לאנשים אני יושב בצד אבל לכם יש מצווה לפרוק ולטעון, לכן תפרקו ותטענו לבד!!! הדין **שפטורים מלעזור** לו, שנאמר **"עמו"**, שאם הבעלים יכולים ולא מתאמצים לעזור לעצמם, והם מנסים לנצל טוב ליבם של אחרים, אז התורה פוטרת ואין חובה לעזור.

אומר החפץ חיים זצ"ל נלמד מזה כלל גדול לעבודת ה', שהנה כתוב בגמרא **בקיודשין** ל' ב' **אמר ר"ש בן לוי**: יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו, שנאמר **"צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו"** ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו שנאמר **"אלוקים לא יעזבונו בידו"**.

טוען החפץ חיים, שבורא עולם **שעוזר לנצח את היצר הרע**, זה רק **בתנאי שהבעלים - האדם משתדל בעצמו לנצח את היצר הרע**, שרק אם מתאמץ היות ולבד הוא לא יצליח להתגבר על היצר, אז הקב"ה יעזור לו לנצח.

אבל, מי שלא מתאמץ כראוי במלחמת היצר, אז גם הקב"ה לא יעזור לו, וברור שהיצר ינצח אותו, וזה יהיה באשמת האדם.

פסק הרמב"ם (פרק יג' הלכה ח' הלכות רוצח ושמירת נפש) שאם הבעלים של הבהמה שקרסה תחת משאה אומר: עליך מצווה לפרוק לכן פרוק לבד, פטור!!

וַיֵּהָרֵם לִבּוֹ - מִשְׁפָּטִים

בשביל חינוך למידות טובות, שלא ניתן יד לניצול ושחיתות מידות!!! שהוא ישב וינצל את חיוב אחרים בקיום המצוה.

נמה שהגמרא ענתה בתחילת הסוגיה שלדעה שצער בעלי חיים דאורייתא אז אם הבעלים לא עוזרים פטור - הכוונה פטור בחינם אבל חייב בשכר, זה רק לפני מסקנת הגמרא, אבל בהמשך הגמרא ובמסקנתה היא מחדשת שלכל הדעות "לכונן את יצרו עדיף" שחייב לטעון לשונא במקום לפרוק לאוהב, גם אם צער בעל חיים דאורייתא, בכדי להרוויח עניין מוסרי והוא לכונן את היצר הרע.

אם כן גם כלפי זה שלא לעזור בכלל ואפילו בשכר לבעלים שרוצים שאני יקיים את המצווה והם ישבו בטלים, לפי מסקנת הגמרא - לכל הדעות גם לדעה שצער בעלי חיים דאורייתא, בכל זאת יהיה פטור לגמרי מלעזור, וזאת בכדי לא להיות מנוצל ולעזור לשחיתות המידות של השני שמנצל את חובתי במצווה.

והסיבה לרעיון שמבטלים איסור צער בעלי חיים בשביל רעיון מוסרי וחינוכי, אפשר לבאר זאת על פי מה שכתב הנימוקי יוסף, שטען שאם מותר לבטל איסור צער בעלי חיים לצורך הנאת בני אדם, כמו לשחוט בהמה בשביל לאכול מנת בשר, כל שכן שמותר מפני כבוד זקן אפילו לא תלמיד חכם שלא מכבודו לפרוק ולטעון בהמה,

ולפי זה נראה לי גם, שכל שכן התירו צער בעלי חיים לצורך חינוך בני אדם למידות טובות!!!

ללמדנו, שבזאת עולם חשוב לו עד למאוד תיקון המידות שלנו, וגם דואג שאף אחד לא ינצל אותנו, שלא יתפתח שחיתות מידות, ולכן הוא מתיר אפילו איסור של צער בעלי חיים, העיקר שהמידות שלנו יהיו תקינות ושנהיה אנשים מוסריים.

"ואנשי קודש תהיו לי, ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשליכון אותו"

והייתם קדושים לאלוקיכם!! ואם כן איזה עניין קדושה מדובר כאן?? וראה בפרשת בא מה שתירצתי בעניין בפסוק "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו"

איסור מהתורה רק איסורו מדרבנן, כי אם צער בעל חיים אסור מדאורייתא היה על הרמב"ם לפרט שפטור מלעבוד בחינם, אבל חייב לעזור תמורת שכר, בכדי למנוע צער בעלי חיים דאורייתא, והיות והרמב"ם סתם שפטור, משמע שפטור לגמרי.

ואילו באות ט' חזר בו המנחת חינוך, והוכיח שלרמב"ם צער בעלי חיים דאורייתא, מכך שהתיר לבטל כלים מהיכנו בשבת (דהיינו שאסור מדרבנן לקחת כלי שהיה מותר לטלטל אותו בשבת ואני גורם שיהיה אסור להמשיך לטלטל אותו בשבת) בשביל למנוע צער בעלי חיים, ולכן התיר הרמב"ם להציל את הבהמה שנפלה לאמת המים על ידי להניח שם כריות ושמיכות.

כי אם צער בעל חיים לדעת הרמב"ם זה רק איסור דרבנן, אם כן יהיה אסור לבטל את הכלים, למרות שביטול כלי מהיכנו זה רק איסור דרבנן, כי אסור לבטל איסור דרבנן בקום ועשה בפועל בשביל לקיים דרבנן אחר, אלא שב ואל תעשה עדיף.

ובכל זאת קשה, שהרי יש את הראיה הקודמת שממנה משמע מהרמב"ם שצער חיים דרבנן, שהרי הרמב"ם סתם דבריו, ומשמע שתמיד פטור לעזור ולפרוק כשהבעלים לא עוזרים לא רק בחינם פטור אלא אפילו בשכר גם כן פטור מלעזור.

ונראה לתרץ שאין כאן סתירה בדעתו של הרמב"ם, שאכן דעת הרמב"ם שצער בעלי חיים הוא דאורייתא, ובכל זאת כשהבעלים לא משתתפים בפריקה ובטעינה סובר הרמב"ם שפטור מלעזור, כי התורה מתירה צער בעל חיים דאורייתא

כל אלמנה ויתום לא תענון, אם ענה תענה אם צעק יצעק אלי שמע אשמע צעקתו.

ונראה לתרץ, שאותו מציק לא תמיד מבין שזה עונש, ובעת צרה הוא גם יצעק אל ה' שיעזור לו, ואז הקב"ה ישמע את תפילתו וייתן לו גם הרגשה שאכן בורא עולם קיבל את תפילתו שנאמרה מכל הלב.

והמציק מצפה לראות את הישועה, ויתכן שאפילו יראה לו שהדברים מתחילים להסתדר לטובה והישועה ממש קרובה לבוא, והוא יצפה וימשיך לצפות לחינם ולריק, כי רק ליתום הקב"ה שומע ועונה, כי את "צעקתו" ה' שומע ועוזר, ולא את צעקתו של המציק!!! אלא הקב"ה יתן למציק להתאכזב קשות.

כתב בעל הטורים שבפסוק זה יש כמה כפילויות "ענה תענה" צעק יצעק" שמע אשמע", לומר שכפי שתצער יתום ואלמנה כך הקב"ה יעשה לך!!!

ויש לתמוה, שמילא "ענה תענה" יש לזה משמעות, שתתענה כפי שאתה ענית אותו, וגם "צעק יצעק" גם כן יש משמעות שכפי שהוא צעק גם אתה תצעק, אבל גם בזה יש קצת צריך עיון שהרי היתום צעק לה' שיעזור לו ואילו אתה המציק למי תצעק?? ואולי תצעק אל ה' מתוך תשובה שימחל לך, אבל הכפילות השלישית ממש תמוהה, "שמע אשמע", וכי כפי ששמעתי ליתום אשמע גם לך - המציק??

וזו מזכיר לי סיפור על אחד שקנה כרטיס לוטו, ואחרי כמה ימים הלך לבדוק בדוכן וזה היה סגור אבל בחלון הוא ראה את המספרים הזוכים, ולהפתעתו הרבה מאוד זה בדיוק המספרים שהופיעו בכרטיס שלו, ההתלהבות שלו הייתה עד לב השמים, והוא מיד לקח מונית למפעל הפיס כולו מרוגש ומרחף בדמיונותיו על מה שהוא יעשה במיליונים!!! ובמשרדי מפעל הפיס כשהעבירו את כרטיסו הוא גילה שזכה רק ב 10 שקל, הוא התחיל לצעוק זה גניבה איפה המיליונים המובטחים לפרס הראשון שזכיתי בו?? אבל התברר שהמודעה בדוכן היו מספרים של שבוע קודם!!! לכן חייבים להיזהר מאוד מאוד בצער יתום ואלמנה ואדרבא נשתדל לקרובם ולהאיר להם פנים ולשמחם!!!

בכור בניך תתן לי, כן תעשה לשרך לצאנך שבעת ימים יהיה עם אמו ביום השמיני תתנו לי

וייתכן בפשטות, שגם לעניין יום השמיני, בהמה עד יום 8 לא ראויה לקרבן כשם שאדם לא ראוי למילה לפני יום 8, ולאחר יום 8, יש ציווי "ואנשי קודש תהיו לי" שכל החיים נשמור על קדושת ברית מילה, שמהיום השמיני והלאה זה ההקרבה שלנו לבורא עולם שנשמור על קדושתנו, ואם לא, שהאדם "טריפה"- רקוב מפנים "לכלב תשליכון אותו" ראוי האדם להיזרק לכלבים רח"ל.

ברש"י כתוב, שיש כאן בפסוק מספר עניינים, א. שכשם שבכור אדם לאחר 30 יום נפדה, כך בכור בהמה הבעלים מטפל בו 30 יום ולאחר כן מוסרו לכהן, ב. בהמה אסורה להקרבה עד היום השמיני מלידתו, כי 7 ימים יהיה עם אמו, ג. להיות אנשי קודש ולפרוש מטריפות, ולכאורה מה הקשר בין כל הדברים שבפסוק, והרי נראה בפשטות הפסוק שלפחות יש קשר בין בכור בניך - לבהמה שרק ביום השמיני היא כשרה לקרבן??

לכן כולנו נתחזק ונקיים מהרגע ולנצח "ואנשי קודש תהיו לי", שלא נהיה צבועים אלא שלמים מבפנים בסתר ובגלוי אמן.

וַיִּהְיֶה לְבָנוֹ מִשְׁפָּטִים

*והנה אהרן וחור עמכם מי בעל דברים יגש אליהם

אך דחיתי את הראיה, על פי הסבר החתם סופר שם שמבאר שגם למשה רבינו בסברת עצמו לא נקבל ממנו אם הדבר אינו נשמע, ואין זה קשור לעניין לא בשמים היא,

אלא שם בסוגיה מדובר שהיות והחידוש לא מתקבל על הדעת לכן אם יהושע בן נון היה אומר זאת מפי רבו משה היינו טוענים שיהושע טעה בהבנת דברי רבו ולא דייק, אבל את זה אי אפשר לטעון כלפי משה רבינו שחש ושלים משה לא טעה במה שאמר בשם הקב"ה שלמדו תורה, כי אם נפקק בשמועת משה אזי תפוג כל התורה כולה ח"ו.

אומנם זה עדיין לא מתרץ לנו מה שמצאנו כלפי עגלה ערופה, ששם כתוב שאם מצאו אדם הרוג ולא ידוע מי הרגו שעורפים עגלה ובית דין אומרים "כפר לעמך ישראל אשר פדית ה' ואל תתן דם נקי בקרב עמך ישראל וכפר להם הדם, ואתה תבער הדם הנקי מקרבך כי תעשה הישר בעיני ה'", ובתרגום יונתן כתב שלאחר תהליך זה תוך ימים מעטים היה יוצא מנבלת העגלה חיל של תולעים עד בית ההורג, ועל זה אמר ואתה תבער הדם וגו', ואתה תבער הדם הנקי, סופי תיבות רימה, עד כאן:

ונחלקו המפרשים בכונת דבריו, שהרי "לא בשמים היא", ויש שתוצו שהתולעים הם שהרגו את הרוצח, אבל מלשון הפסוק משמע שהקב"ה יגלה מי הרוצח, ואילו בית דין הם שיעשו הישר בעיני ה' ובי"ד הם אלו שיהרגו את הרוצח, וכן מפרש בספר צדור המור.

והרי עגלה ערופה מתקיימת גם אחרי פטירת משה רבינו, שלא כהמן שהיה רק בתקופת משה רבינו, ואם כן התירוץ הקודם לא יועיל לתרץ כאן?

אלא נראה לתרץ על כל העניין בפשטות, שכל הלכה שנפסקת על ידי נס שכתוב בתורה לפסוק על פיה, על זה אין את הכלל שלא בשמים היא, כי אכן זה כתוב בתורה שניתנה לנו, שבתורה שניתנה לנו כתוב שהמן גד לבן מברר כמו עדים, וכן בעגלה ערופה התורה מגלה לנו שהנס של התולעים יגלה לנו מי הרוצח ועלינו לעשות דין על פי זה.

ואכן כלפי ניסים חדשים כמו בת קול שתחדש הלכה, בזה יש את הכלל שלא פוסקים על פי ניסים ובת קול כי לא בשמים היא ואי אפשר לחדש הלכות ובירורי הלכות ודינים על פי מה שלא כתוב בתורה.

ואחרי הגדול ממני בחוכמה ובשנים ובכל מעלות טובות **הרב שאול ריינר שליט"א** טען שהנה יש כלל של הוראת שעה, כאלהיו שהקריב בהר הכרמל, ויהוא שהרג את כל בית אחאב על פי הוראת נביא, שעל כגון אלו לא אומרים לא בשמים היא, ואכן על פי זה אפשר לתרץ מה שהרגו לפי זריחת השמש בחטא העגל על פי ציווי מיוחד של הקב"ה כי יצא הנגף בעם.

ואולי גם יתורץ מה שהורגים על פי התולעים את הרוצח שלא נודע לבי"ד מי הוא, שהרי יש צורך עצום לציבור שיהיו רגועים שאין רוצח חופשי שעלול לרצוח שוב בלי שאף אחד ידע עליו, וזה גורם פחד עצום לעם, וממילא גם בזה שייך לטעון שזה כהוראת שעה, אבל זה לא מתרץ את עניין המן שהיה מגלה ומברר, או מה שמשה רבינו פסק ברוח הקודש, כי באלו השנים לכאורה אין בזה צורך גדול של הוראת שעה,

ואולי בכדי להקל על משה לפסוק לעם שעמדו עליו מבוקר עד ערב כפי שטען יתרו, אבל זה דוחק כי מדוע יחשב זה צורך גדול עד כדי הוראת שעה נגד כללי ההלכה, וכמו כן הרי המן המשיך 40 שנה גם כאשר כבר היו שרי עשרות וכו', ועל כן צריך לתרץ כאמור קודם ויל"ע.

ללמדנו שהעוצמה שבידנו חזקה היא מאוד מאוד, כי בורא עולם נתן לנו את התורה הקדושה ואת כלליה ופרטיה, וכוח זה מנצח כל כוח רוחני אחר או כוח על טבעי, והקב"ה קבע בחוקי התורה שיש בכוח התורה לרפאות את תחלואי היצר, יותר מכל הניסים ונפלאות, כמאמר חז"ל בראיתי יצר הרע בראיתי לו תורה תבלין, וכן אמרו אם אתה רוצה אתה מושל ביצר הרע על ידי שתעסוק בתורה,

בגמרא ב"ק מ' רצו ללמוד מפסוק זה את הדין שהמוציא מחברו עליו הראיה – דהיינו בעל הדברים יגש לבית דין עם עדים, וראיתי שבספר בית אל מובא בשם רבי אריה לייב נתנזון זצ"ל אביו של בעל השואל ומשיב, שדייק מזה שאצל משה רבינו לא היה צורך בעדים, כי משה רבינו ברוח קדשו ידע עם מי הצדק והאמת.

וזה פלא עצום שהרי יש כלל בגמרא ב"מ נ"ט' שלא בשמים היא שלאחר מתן תורה פוסקים הלכה רק לפי כללי ההלכה, ואיך נפסוק דין בכוח רוח הקודש?! ובעצם שאלה זו ראיתי שהקשו המפרשים כלפי מה שהגמרא ביומא עה' כתבה בקשר למן, שהתורה תיארה את המן "גד לבן" שמגיד ומלבה את הספיקות בדין – ע"פ המהרש"א, כיצד שנים שבאו לפני משה לדין זה אומר עבדי גבת וזה אומר אתה מכרתו לי אמר להם משה לבוקר משפט למחר אם נמצא עומרו בבית רבו ראשון בידוע שזה גנבו אם נמצא עומרו בבית רבו שני בידוע שזה מכרו לו, וכן איש ואשה שבאו לפני משה לדין זה אומר היא סרחה עלי והיא אומרת הוא סרח עלי אמר להם משה לבקר משפט למחר אם נמצא עומרה בבית בעלה בידוע שהיא סרחה עליו נמצא עומרה בבית אביה בידוע שהוא סרח עליה.

וייתכן לתרץ בפשיטות, שהסיבה שלא פוסקים על פי רוח הקודש שהרי כתוב לא בשמים היא – והנה המשך הפסוק הוא "לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמיענה" וממילא היות ומשה רבינו כן עלה לשמים והוריד לנו את התורה מהשמים אם כן מותר למשה לפסוק לפי רוח הקודש, כי המשמעות היא שברגע שהיות ואי אפשר לברר למעלה בשמים ממילא ברור שהתורה רוצה שנפסוק אך ורק לפי כללי ההלכה שיש בידנו לפסוק.

ותירוץ זה מתאים גם כלפי המן, שהרי המן ניתן בזכות משה רבינו, ואם כן כוח משה רבינו במן ואפשר לפסוק על פי זה, בפרט כשמשה רבינו עדיין חי.

והנה בחטא העגל גילו על ידי השמש מי חטא ודנו למוות על פי זה בלבד, כמו שמצאנו ברש"י בשם המדרש (תנחומא בלק יט) "נגד השמש", אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם מי מודיעני הנצמדים, אמר לו אני מפרסמם, היה הענן מתקפל והחמה זורחת על כל מי שטעה, ותולים אותו מיד.

וגם את זה אפשר לתרץ שתקופת משה פסקו לפי רוח הקודש והוכחות שלא על פי ההלכה, וכאמור קודם, אבל בתקופות לאחר משה רבינו גם כשיצאתה בת קול ואמרה מה לכם אצל רבי אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום, כבל זאת עמד רבי יהושע על רגליו ואמר: לא בשמים היא, שאמר רבי ירמיה מאז שנתנה תורה מהר סיני אין אנו משגיחים בבת קול.

ואם תרצה לטעון שמה שלא הולכים אחרי בת קול ונבואה זה רק כשיש רבים נגד זה כך שהבת קול נוגדת את ההלכה שאחרי רבים להטות, אין זה נכון שהרי הגמרא בתמורה טז' כותבת ששלוש אלפים הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה ואמרו לו ליהושע שאל אותם בנבואה, א"ל יהושע אי אפשר כי לא בשמים היא, וכן אמרו לו לשמואל שאל הלכות בנבואה, אמר להם אלה המצות שאין הנביא רשאי לחדש דבר.

ובתחילה רציתי להוכיח עוד כדברי, מהגמרא בחולין קנ"ד' שלא מאמינים לדבר חידוש אפילו אם אמרה יהושע בן נון, כי דבר שלא כתוב בתורה אי אפשר אפילו לנביא כיהושע לחדש דבר שאינו נשמע, ומזה שהגמרא לא נקטה שאפילו אמרה משה רבינו לא נקבל חידושו, סימן שמשה רבינו יכול כן לחדש על פי רוח הקודש ונבואה בשונה משאר הנביאים, שוב מצאתי שכוונתי בזה לדברי המשך חכמה, וכפי שכתבתי קודם בטעם הדבר.

אז עלינו להאמין שזה הכוח האמיתי שפועל באמת ולאורך זמן נגד היצר הרע הבווער בנו, רק נעסוק בתורה באמת ובהתמדה הן בכמות הזמן והן באיכות הלימוד, ובעזרת השם כוח התורה יחזירנו בתשובה שלימה אמנו ואמנו.

וַיִּהְיֶה לִבְנוֹ - מִשְׁפָּטִים

ויכסו הענן ששת ימים ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן

לכן נראה לחדש שאכן על משה היה להתנקות אך ורק מהמן והמים ששתה קודם עלייתו להר, ולמרות שהמן נבלע באיברים מכל מקום היה על משה להתנתק מעולם החומר והמושג אכילה גשמית, שהרי גם לדעת רבי עקיבא שהמן הוא אוכל של מלאכי השרת, מכל מקום כשהוא הגיע לארץ הוא התגשם לצורת אכילה של לחם ולא כאור רוחני שמזין את המלאכים, עי' רמב"ן שמות טז' ו' ושפת אמת בשלה סא'.

ועי' מהרש"א יומא עו' שכתב שמשו 40 יום, לחם לא אכל אבל מן הוא כן אכל עי"פ רבי עקיבא, ומה א"כ הגדולה שלא אכל לחם הרי כל עם ישראל לא אכלו לחם רק מן? אלא ע"כ שהמן בשמים הוא רוחני ומתגשם כשיורד לארץ, ומשה אכלו בשמים כשכולו רוחני.

ולפי זה דעת רבי נתן בגמרא כאן מתאימה לכל הדעות בגמרא בדף עה', דהיינו גם לדעת רבי אלעזר בן פרטא שהמן ניקה והבלע באיברים את כל המאכלים שאכלו גם ממה שקנו אצל הגויים, אבל צר לי מאוד על כך שזה לא תואם לדברי הראשונים.

וברוך השם יתברך בנסיעה התחדש לי מהלך מיוחד, שהנה בגמרא בשאלה מדוע משה התעכב 6 ימים לפני שקראו ה' אליו למשך השלמת 40 יום, הביאה גם את תשובת רבי מתיא בן חרש שאמר לא בא הכתוב אלא לאיים עליו כדי שתהא תורה ניתנת באימה ברתת ובויע.

ולכאורה קשה שהרי אם היה זה לאחר מתן תורה אם כן משה היה כל השבוע שקודם מתן תורה בהכנות גדולות למתן תורה, וגם הזהיר את עם ישראל בכמה הזהרות על פרישות וקדושה ועל עוצמת מתן תורה, אלא יתכן שכל ההכנות של משה רבינו זה לא רק עבורו אלא עבור כל עם ישראל, כי **בנשמת משה כלולים כל עם ישראל** כמובא בכתבי האר"י ז"ל, שכל עם ישראל ככה יקבלו וילמדו תורה, ולכן בחטא העגל אמר לו ה' **"לך רד כי שחת עמך"**, וכתב רש"י: **"רד מגדולתך לא נתתי לך גדולה אלא בשבילם באותה שעה נתנדה משה מפי ב"ד של מעלה** – עד כדי כך, **נידוי למשה!!** כי נשמות ישראל כלולות בו.

ואם תאמר מה שייך עוד להוסיף עוד יראה על משה רבינו? על זה **מפרש רש"י: "להבדילו מבני אדם שתחול עליו אימה, בהיותו לבדו יבין וישים לבבו להיכנס למחנה שכינה באימה, ומזה למד רש"י שיש דין פרישה לכהן גדול, אבל כאמור קודם יתכן שלא עבור עצמו לבדו היה לו למשה להחיל אימה אלא עבור כל עם ישראל, ולכן לא נאמר בגמרא "כדי שיקבל תורה באימה"** אלא כתוב **"שתהא תורה ניתנת"** - והכוונה לכל עם ישראל.

ואם כן יתכן שאכן משה קודם עלייתו להר סיני אכל רק מן ולא הוסיף לאכול אוכל שנקנה מגוים, בכל זאת משה רבינו כשמירק עצמו מלאכול מן באותם ששה ימים ששמשו התחלה 40 יום, פרש מאכילה גשמית – (כי כאמור המן התגשם בירידתו לעולם), לא רק מירק את גופו מאכילה כלל, אלא גם כביכול מירק את כל נפשות ישראל מגשמי מותרת – אוכל מיותר שקנו מהגויים, וכאמור שיהיו ראויים לדרגות עצומות של קבלת התורה – הלוחות, והתקרבנות עצומה לשכינה.

וכל כך למה?? כי ישנו כלל במדרש הביאו **תוספות בכתובות קד'** שעד שאדם מתפלל שיכנס תורה לתוך גופו יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו, ואין ספק שהיות והמן סיפק כל צורך מזונם, אם כן כל אוכל שקנו מהגויים הוא בגדר מעדנים כי רצו להרגיש אוכל גשמי יותר מהמן הרוחני.

ודברי אלו מתאימים גם לדברי הראשונים שהזכרנו שמשו התנקה מהמאכלים שקנו מהגויים, ובעצם זה גם מתאים לדעה השנייה בגמרא שם שלמרות שהמן ניקה את כל המאכלים שאכלו בכל זאת היו צריכים לנקות במובן הרוחני את עם ישראל אלו שאכלו מעדנים ומותרות.

וברוך השם מצאתי בספר השל"ה על מסכת שבעות בפרק תורה אור רלז' שהקשה את קושייתי שלא יתכן שמשו רבינו אכל מאכלים שנקנו אצל הגויים שהרי המן סיפק את כל צרכו, ולכן ביאר שמשו רבינו התנקה מזוהמת אכילת אדם הראשון מעץ הדעת, וברוך ה' שכיוונתי לחלק מדבריו, כמו זה מסייע לחידושי שאין הדברים כפשוטם ממש.

בגמרא יומא ד' יש מחלוקת במהות הששה ימים הללו שמשו היה מכוסה בענן, **רבי נתן** אומר לא בא הכתוב אלא **למירק - לנקות שיירי אכילה ושתייה שבמעיו** לשומו כמלאכי השרת, **רבי מתיא בן חרש** אומר לא בא הכתוב אלא **לאיים עליו כדי שתהא תורה ניתנת באימה ברתת ובויע**.

וכאן היה קשה לי שהרי משה רבינו לפני עלייתו להר סיני הרי אכל את המן שהוא לחם איברים, והוא מזון רוחני עד כדי כך שהיה נבלע בעצמות, ומדוע היה צורך למשה להתנקות משיירי המן, כאשר אין שאריות למן בתוך המעיים?!

ועל זה אפשר לתרץ לכאורה כדברי **התוספת ישנים ותוספות הרא"ש** שמצאנו בהמשך הגמרא בדף עה' מחלוקת בין **רבי ישמעאל לרבי אלעזר בן פרטא** האם המן היה מנקה ומבליעה בעצמות את כל המאכלים שאכלו מלבד המן - כגון אוכל שקנו מהגויים, ודעת רבי נתן היא כדעת רבי ישמעאל שהמן לא ניקה את שאר המאכלים, ולכן על משה רבינו היה צורך להתנקות ממאכלים אלו.

והתקשתי מאוד בדבר שהרי המן סיפק כל צרכי עם ישראל במדבר ככתוב **בהגדה של פסח**, ופלא שמשו רבינו יאכל עוד מאכלים מלבד המן? וכי להנאתו הוא אוכל?!

ובפרט שלדעה זו שהמן לא הבלע את שאר המאכלים אם כן על אלו המאכלים היו צריכים לצאת מחוץ למחנה בכדי להיפנות ולכסות את צאתם, וכי משה רבינו יכניס עצמו למצב כזה כאשר הוא צריך להיות זמין כל עת לקודש? וכמדויק **ברש"י עבודה זרה דף ה'** שמפני שהמן היה נבלע בכל אבריהם אינם יוצאים לחוץ, קראוהו קלוקל ורגנו על כך, והיא היתה להם טובה גדולה שלא היו צריכים לטרוח ולצאת שלש פרסאות.

ואם תאמר שהבשר שקיבלו בתחילה יחד עם המן בשר בערב ומן בבוקר, ומזה היה על משה להתנקות, קצת קשה שהרי בגמרא לדעה שהמן לא היה מנקה את שאר המאכלים, לא הביאו לדוגמא את הבשר שקיבלו מאת ה' בערב, אלא הביאו דוגמא את המאכלים שקנו מהגויים שבסביבות המדבר, **משמע** שגם הבשר נבלע באיברים למרות שאינו אוכל רוחני כמו המן בכל זאת הקב"ה לא רצה להטריחם ללכת ג' פרסאות בכדי לצאת מחוץ למחנה לעשות את צרכיהם ולכסות את צאתם וכדברי רש"י בע"ז.

ותלמידי היקרים והמצוינים הבה"ח דניאל בן חיים ונהוראי לוגסי שיחי' תרצו באופן נפלא!! שיתכן **שמשו אכל מהקורבנות שלמים שהקריבו בהר סיני**, ומבשר קורבנות אלו היה על משה להתנקות, **ולמרות** שכתוב שהזקנים אכלו ונעשו על כך בהמשך, אין מחייב שמשו לא אכל מבשר הקורבנות, שהרי הקב"ה אמר למשה שיקריבו קורבנות בהר סיני במתן תורה שנאמר **"תעבדון את האלקים על ההר הזה"** וזה התקיים בקורבנות אלו - **הזקוני**,

ובפרט שמכאן למדו שבכל גרות חייבים מילה טבילה וקרבו, וא"כ למרות שמשו רבינו אכל מבשר הקורבנות בכל זאת התורה מציינת דווקא את אכילת הזקנים ולא את אכילת משה רבינו, כי הם אכלו בשר ותוך כדי הסתכלו בשכינה והיה בזה עניין של קלות ראש, ואילו משה אם אכן אכל הרי שנוהר לא להסתכל בשכינה כביכול בעת האכילה.

אומנם בלשון הראשונים **(רבינו בחיי והחזקוני)**, משמע שהתורה מציינת את הניגוד בין הזקנים שאכלו שלמים בראותם את השכינה, לבין משה רבינו שלא אכל משך 40 יום בהתקרבנותו אל ה', ומשמע מדבריהם שמשו לא אכל מבשר הקורבנות, וכן משמע שבזמן שהזקנים אכלו שלמים משה כבר התחיל את ה40 יום בשמים.

כמו כן מכך שהגמרא **ביומא דף עה'** שחוקרת מדוע היה צורך להתפנות מחוץ למחנה הרי המן נבלע באיברים, והגמרא מתרצת שהיו צריכים לצאת עבור מאכלים קנו מהגויים, משמע שכל אכילה ראויה כבשר שניתן להם יחד עם המן וכן בשר הקורבנות שאכלו הכהנים על זה לכל הדעות לא היו צריכים לטרוח להיפנות אלא כל זה היה נבלע באברים בכדי לא להטריח את עם ישראל ככתוב ברש"י המובא קודם.

וַיַּהֲרֹג לְבָנוֹ - מִשְׁפָּטִים

ללמדנו שמשנה רבינו ובפשטות כל צדיקי הדורות ממשיכי הנהגת ומסירת התורה דור אחר דור ממשנה רבינו, וחשוב שנדע שגדולי ישראל הם לבם של עם ישראל, ועבודת ה' שלהם היא לא רק להצלחתם האישית אלא הם מוסרים נפש ועבודת הקודש שלהם עבור כלל עם ישראל, ושמענו על צדיקים גדולים שמסרו נפשם בתפילה כשהיה סכנה לעם ישראל ואכן הסכנה התבטלה וחלפה בניסי ניסים, אומנם אותם צדיקים נפטרו אחרי שהתבטלה הגזירה, וכך גם שמעתי על האדמו"ר מלעלוב זצ"ל שנפטר מכוח מסירותו בתפילה על עם ישראל.

ועל כן חובת הכרת הטוב עלינו, ועלינו להחזיר לרבותינו אהבה והתמסרות, ומעל הכל חובה עלינו להכנע בפניהם, ולקבל את כל דבריהם באהבה ובלי פקפוק והרהור וח"ו לא לערער על דבריהם, כי המהרהר אחר רבו כמהרהר אחרי מלכות שמים, וגם חובה עלינו להאמין באמונה שלימה שכל רצון רבותינו זה אך ורק לטובתנו האמיתית והשלימה, ולא נתפעל מכת הליצינים שמדברים סרה במלאכי ה', וזכור נזכור שאפילו על משה רבינו דיברו סרה ולשון הרע של עריות וכל דבר רע, ושום תגלית אינה חדש תחת השמש, כי זאת רעה עתיקת ימים לדבר רע על גדולי ישראל, ותמים תהיה עם ה' אלוקיך וכך תצליח.

ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה

בבירור שהמן שהזין אותם היה אוכל רוחני כי הוא נבלע באיברים ולא היו צריכים להיפנות בגללו, וכך האמינו ש"לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי אם על מוצא פי ה' יחיה האדם" כדברי התורה הקדושה.

יתכן שהמן שהיה בזכות משה כדברי הגמרא תענית ט', זה גם בכדי שעם ישראל יאמינו ויבינו איך משה התקיים בלי מזון 40 יום ו 40 לילה, כי גם הם אכלו אוכל שמקורו רוחני והזין אותם בדרך נס בכל הטעמים שרצו לטעום, וראו

נעשה ונשמע

היו ישראל כתינוק שנולד, ולכן בכו על העריות שנאסרו להם על פי המהר"ל, ומשמעות אמירתם "נעשה ונשמע".

עיינן בפרשת כי תשא על הפסוק "ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב", שם כתבתי באריכות חידוש מדוע לא

ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו:

מהר סיני, שלא יוסיף להם עוד חוקים ומשפטים, הרי שזה הוכיח שאכילתם בהר סיני היה בכדי להפיג את פחדם מהיראה ששררה בעת מתן תורה שאפילו פרח נשמתן מרוב פחד, וכדברי התורה בעבור תהיה יראתו על פניכם, ולכן נעשו במתאוננים גם על מה שאכלו ושתו בהר סיני.

החתם סופר מביא את דברי רש"י שלזקנים שאכלו בקלות ראש מול השכינה נפרע להם במתאוננים – שמופיע בפרשת בהעלותך "ותאכל בקצה המחנה", ובחטא המתאוננים נכלל שרצו לברוח מהר סיני לאחר שהתעכבו שם כמעט שנה שלימה וה' הרגם ע"י אש ששרפה אותם.

אגב זה חידוש עצום לחבר בין החטאים של עם ישראל לעשותם כאחד, כי חטא "ויסעו מהר ה' – כתינוק הבורח מבית הספר היה בסוף חנייתם במדבר סיני לאחר כמעט שנה, ואילו חטא המתאוננים היה לאחר 3 ימים שנסעו ללא הפסקה, ואז חיפשו להתלונן כמתואר ברש"י???

ומוסיף החתם סופר שלכאורה יש ללמוד זכות על הזקנים שאכלו ושתו בהר סיני מול גילוי השכינה הקדושה, שהרי מה שעם ישראל הקדימו נעשה לנשמע לקבל עליהם מה שלא שמעו ולא ידעו זה כמו קבלת התורה מתוך אסמכתא, ובפרט שכביכול קיבלו את התורה מאונס בכך שהקב"ה כפה על עם ישראל הר כגיגית ואמר להם אם לא תקבלו את התורה פה תהיה קבורתכם,

אבל יתכן לפרש בעומק כוונת דבריו הקדושים של החתם סופר שבעצם כפי שכתבתי בפרשת בהעלותך שגם בחטא ויסעו מהר ה' גם יש לתלותו ברצון כשר להיכנס במהירות לארץ ישראל הקדושה, ולכן עדיין הזקנים לא נעשו, אלא שהתקיים כאן כביכול המושג עד שיבוא השלישי ויכריע בניהם, שבחטאם השלישי שחטאו, וחטאם היה שלאחר מסע של 3 ימים הם התלוננו מדוע רצים בדרך כביכול מתוך לחץ, וזה הוכיח שבחטא של ויסעו מהר ה' באמת הם לא רצו להזדרז להגיע לארץ ישראל, כי אם כן מדוע התלוננו על הזריזות במסע לארץ ישראל אדרבא היה עליהם לשמוח.

ובגמרא ב"מ ס"ו כתוב שאם שותים יין לאחר עסקה הנראית כאסמכתא אין זה כאסמכתא, אלא העסקה ברת תוקף היא, שהרי הוכיח שהוא שמו בפעולתו ושלם עם הקניין שנעשה כאן בגמירות דעת מושלמת, ושוב דוחה הגמרא זאת בטענה שיתכן שמה שהוא שותה יין זה בכדי להפיג את פחדו וחששו מהעסקה הלא ברורה הזאת, ואדרבא אין כאן הוכחה לגמירות דעת על הסכמה מוחלטת.

ואם כן זה הוכיח שמה שרצו לברוח מסיני לא היה מתוך תשוקה לארץ ישראל אלא כדברי החתם סופר שפחדו שה' יטיל עליהם עוד מצוות, וממילא חטאם השני שרצו לברוח מעוד מצוות הוכיח שמה שאכלו בהר סיני לא היה לשם שמים להראות שקיבלו תורה מתוך שמחה, אלא הוכח שכוונת אכילתם הייתה להפיג את הפחד שהיה בקבלת התורה, ולכן במתאוננים נעשו על כל החטאים הללו.

ולפי זה טוען החתם סופר שהזקנים אכלו ושתו בהר סיני היה להראות שמחה ולהוכיח שקבלת התורה לא הייתה כאסמכתא וכמתוך כפיה, ואם כן יפה עשו ואין עליהם עונש, ואכן מצאתי כיסוד דבריו ברמב"ן שכתב שהזקנים עשו שמחה ויום טוב, כי כן חובה לשמוח בקבלת התורה.

אבל היות ובחטא המתאוננים כתוב קודם "ויסעו מהר ה'" ופירש"י כתינוק הבורח מבית הספר ששמחו שנסעו

ללמדנו עד כמה בורא עולם חוקר ובוחר כליות ולב, ובורא עולם יודע ומוכיח ועד שיהיה ברור גם לאדם עצמו ממה נובעים פעולותיו ומעשיו, כי הרבה מצוות נעשים כביכול לשם שמים ולשם מצווה אבל האמת היא שבעומק מעשה המצווה שעשה האדם מסתתר כוונה שלילית, ולא תמיד בן אדם מודע לכך כי אדם קרוב אל עצמו ואין אדם רואה נגעי עצמו, לכן עלינו להתמיד בספרי מוסר ובספרים המחזקים המוכיחים מוסר, וכן לשמוע שיחות מוסר וחיזוקים, או להתקרב לרב או חבר ירא שמים שיוכיחו, וכך בן אדם מגלה עד כמה עליו לתקן אפילו את מעשיו שבטוח היה שהם מצוות ומעשים טובים, וכך יתקיים בו התפילה "שלא ניגע לריק ולא נלד לבהלה", אלא שנשמור חוקיך בעולם הזה ונזכה לחיי העולם הבא אמן ואמן.

וְטָהַר לְבָנוֹ - מְשַׁפְּטִים

ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו – מדוע סופו מוכיח על תחילתו?

ואם כן קשה מאוד לכאורה מדוע נאמר שבגלל ששנה אחרי מתן תורה הזקנים עשו עבירה ורצו לחמוק מקבלת מצוות נוספות, זה מוכיח שמה שאכלו לפני שנה בעת מתן תורה היה מתוך פגם של קלות ראש, למה לא נטען שהם שמחו מאוד בשמחת התורה ובאמת רצו להראות שקבלו את התורה מתוך שמחה ולא מתוך כפייה ואסכמתא, ורק אחר שנה נחלשו ביראת שמים והייתה להם נפילה, מה פתאום נחליט ששורש אחד להם ושניהם לרעה??

והאמת כך מצאנו בספרי פרשת ברכה שמי' כלפי שמעון ולוי, ששמעון ולוי קינאו והרגו את אנשי שכם על אשר טימאו את אחותם, וכותב הספרי שלוי הוכיח שהקנאות שלו אז הייתה משורש טוב ולכן הם קינאו להרוג את החוטאים בחטא העגל, וקינאו להחזיר את העם שנסוגו אחור 7 או 8 מ ישסעות אחרי פטירת אהרן, וגם פנחס הלוי קינא והרג את המדיינית,

אבל שמעון, התברר שקנאותו הייתה שלילית, כי נכדו זמרי ובני שבטו חטאו עם בנות מואב והמדיינית, והסוף הוכיח על תחילתו, אפילו אחרי כמה דורות, וגם כאן צ"ע מדוע הסוף מוכיח על תחילתו??

אלא נראה שעל פעולה שיש בה 2 פרשנויות אחת לטובה ואחת לרעה, מחייבת את האדם לטווח ארוך מאוד להוכיח על פי מעשיו הבאים את שורש מעשהו הראשון, משא"כ מעשה ברור שהוא טוב אין הוכחה מההמשך החיים למהות הפעולה הראשונה.

**ויראו את אלקי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר

טובה היא לעם ישראל, וברור לבורא יתברך שסיבת קושי השעבוד הייתה לטובת גאולת ישראל, ודוחק לפרש שרק לשעה הייתה מונחת אך ורק שיראו אותה אצילי ישראל??

לכן נראה לפרש עוד, וכפי שכתבתי באריכות בפרשת שמות על סיבת גלות מצרים, ונבאר העניין על פי שאלה אחרת, מדוע הקב"ה אמר למשה בעת בשורת גאולת מצרים שיאמר לעם ישראל "אהיה אשר אהיה", שמשמעותו אהיה בגלות זה עם ישראל וכן אהיה עמם בגלות עתידה, והרי על זה טען משה מדוע להפחיד עכשיו בסיום גלות מצרים את עם ישראל שצפויים עוד גלויות?? והסכים עמו ה', ולכאורה מה סבר ה' תחילה וסוף?? הרי ה' לא אדם הוא שיתנחם?

אלא יתכן לתרץ שבורא עולם רצה בעת גאולת ישראל מגלות מצרים שידעו עם ישראל את סיבת גלות מצרים וכפי שכרת ה' עם אברהם בברית בין הבתרים, שהיא משמשת לסיבת גאולת ישראל המובטחת בכל מצב בגלות האחרונה.

זוה אהיה אשר אהיה, שהקב"ה כביכול הכניס את עם ישראל כשהיו קדושים וטהורים לגלות גשמית ורוחנית שממנה נכנסו למט' שערי טומאה, וזה הסיבה והוכחה שהקב"ה נתן לאברהם אבינו בברית בין הבתרים שלפיכך מחוייב הקב"ה מלבד לגאול את ישראל ממט' שערי טומאה של מצרים למט' שערי קדושה כפי שאכן ה' עשה ביציאת מצרים.

אלא גלות מצרים היא סיבת התחייבות הקב"ה לגאולה העתידה גם בלי זכויות לעם ישראל, שהקב"ה ינקה את עם ישראל מכל חטאיהם, למרות שלא הוגן שהיהודים

שאלתי בשיעור תורה האם בעל תשובה שמשך שנים רבות מקיים את כל מצוות התורה, אבל לאחר חמש שנים הוא קרס במעשה עבירה חמור רח"ל, האם נפילתו החמורה הזאת מוכיחה שכל החזרה בתשובה שלו לא הייתה שווה כלום והיא לא הייתה אמיתית??

התשובה של כל בני השיעור הייתה חד משמעית שברור שאין נפילתו לאחר שנים מוכיחה שהחזרה בתשובה לא הייתה אמיתית, אלא באמת האדם חזר בתשובה שלימה ואמיתית רק הייתה לו אחר כך נפילה.

יש הוכחה לעניין, שהרי יונתן בן גרשום נכדו של משה רבינו היה כהן לעבודה זרה, ודוד שהבין שממון חביב עליו ביותר שלכן הוא מינה אותו לשר האוצר שלו, ואז יונתן חזר בתשובה ולמרות שלא תיקן את שורש בעייתו – תאוות הממון, כי ברגע שדוד נפטר ושלמה המלך פיטר אותו הוא חזר להיות כהן לעבודה זרה, בכל זאת הקב"ה שידע את שורש חטאו שלא תוקן וידע שבשוב תאוות הממון להציק לו הוא יחזור לרעה,

למרות זאת בזמן שיונתן חזר בתשובה הקב"ה החליף לו את השם מיונתן לשבואל כי שב לה' בכל לבנו, וזה עדות של בורא עולם שחזרתו בתשובה הייתה 100 אחוז אמיתית, למרות ששורש הנפילה עדיין הייתה קיימת גם בעת חזרתו בתשובה, כי כל זמן נמדד לפי המצב בו האדם נמצא, אגב חשוב לציין שאותו שבואל בסוף ימיו חזר בתשובה שלימה ושרתה עליו רוח הקודש כל זה על פי הרשב"ם ב"ב קי'.

מוצא בחזקוני, לבנת הספיר לשון לבנה, אמר ר' עקיבא עבדי פרעה היו דוחקים ומכים את ישראל שיעשו תוכן לבנים בכפל – (קושי השעבוד) שנאמר "ותוכן לבנים תנו" והמצרים לא היו נתנו להם תבן, והיו צריכים לקושש קש במדבר, ואותו קש היה מלא קוצים, והקש דוקר פוצע את עקביהם, והיה הדם מתבוסס ומתערב בטיט.

ורחל בת בנו של מתושלח הייתה הרה ללדת ורומסת בטיט עם בעלה, עד שיצא הולד ממעיה ונתערב עם הלבנה, והייתה צועקת על בנה, ועלתה צעקתה לפני כסא הכבוד, וירד מיכאל ונטלהו והעלהו לפני כסא הכבוד, ועשה אותו מלבן ונתנו למטה מרגליו של ה', הוא שנאמר "ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר", פירוש לבנה שנעשית משפיר היולדת.

אומנם רש"י כתב באופן דומה: כמעשה לבנת הספיר - (סוטה יב) היא היתה לפניו בשעת השעבוד לזכור צרתן של ישראל שהיו משועבדים במעשה לבנים: - משנגאלו היה אור וחדוה לפניו:

ובפשטות אצילי בני ישראל ראו דווקא זאת בכדי ללמדם שקושי השעבוד הפך לטוב, בכך שבגלל קושי השעבוד הקב"ה קיצר את זמן הגלות מ400 שנים ל210 שנים, ולכן לבנה זו זוהרת כי התברר שהקושי היה לטובה, וחשוב שאצילי בני ישראל יראו זאת ויספרו לדורות הבאים ששיא הרע והקושי מתברר לנקודת האור המפנה החיובי.

אך קצת צריך עיון, מדוע אצל הקב"ה צריכה הלבנה להיות מונחת כל הזמן כביכול תחת רגלי הקב"ה, גם לאחר שעם ישראל נגאלו?? שהרי כלפי ה' גלוי וידוע שכל הגלות

וַתֵּהָרֵג לְבָנוֹ - מִשְׁפָּטִים

אומנם עדיין קצת סיוע יש לנו מטענה זו שטען אליהו גם בעת אריכות הגלות, וכפי שכתב **המהרש"א ד"ה נתמוטטו** שודאי אין זה טענה אמיתית במשפט שהרי נתנה הבחירה לאדם וכמו שנאמר **קידושין (ל ע"ב)** בראתי יצר הרע בראתי תבלין שהיא התורה שאל"כ הותרה הרצועה ואין כאן שכר ועונש, אלא הכוונה **שיש לנו פתחון פה וטענה קצת במשפט שלא נתמוטטו לגמרי במשפט** על שברא לנו יצר הרע שגורם לנו עונות וחטאים **וראוי להיות זוכים בדין אחר שיענשו על חטאם**, ואולי גם בעת תשובה בפרט בימי הרחמים והסליחות הקב"ה שמח להשתמש בטענה זו בכדי להקל את התשובה מיהודי ששב לה' בכל לבבו.

ואולי לכן לבינה זו שביטאה את קושי שעבוד מצרים נמצאת תמיד תחת רגלי הקב"ה כביכול, בכדי שיהיה לזיכרון תמיד לפני ה', ללמד זכות על עם ישראל לקבל תשובתם בנקל בזכות גלות מצרים שהקב"ה בגללה התחייב להגביה את עם ישראל מטומאתם באחרית הימים וגם על ידי תשובה כל ימי הגלות וכנ"ל.

ולבינה זו שהייתה עשויה מתערובת דם האירה בעת גאולת ישראל ממצרים ובעת מתן תורה, כי אז עם ישראל שב בתשובה וקבלו עליהם **"נעשה ונשמע"** את כל דברי ה' ותורתו, והיו כאיש אחד בלב אחד, וכך הפכו את מט' שערי טומאה למט' שערי קדושה בעבודת עצמם במט' ימי ספירת העומר, וכידוע תשובה מאהבה הופכת עבירות למצוות, וכך מונחת לבינה זו מאירה את פתחי התשובה לכל יהודי שיבוא ויתקרב לאור פני ה' שגם לו יתהפכו עוונותיו לזכויות אמן ואמן.

ולפי זה, דברי הקב"ה אחר לא ישובו ריקם, מה שאמר הקב"ה למשה **"אהיה אשר אהיה"**, שרצה הקב"ה שעם ישראל ידעו סיבת גלות מצרים שהייתה בכדי לזכות את ישראל לצאת מטומאתם בגלות האחרונה וגם בעת חזרתם בתשובה, זה הועבר לעם ישראל בעת מתן תורה, כאשר ראו אצילי העם את הלבינה תחת רגלי הקב"ה שמשמלת שזכות גלות מצרים תאיר לעם ישראל ותזכה אותם גם בגלות הארוכה שתסתיים בקרוב ממש בימינו אמן ואמן, וגם על ידי תשובה בעת הגלות הארוכה וכאמור.

"ויקה משה חצי הדם וישם באגנת וחצי הדם זרק על המזבח"

ולכאורה הם ראו כביכול 2 דמויות משה לפניהם, וזה יכל לעזור להם בעת ניסיון חטא העגל שהשטן הראה להם דמות משה נישא במיטה, שידעו שאין זה משה האמיתי.

"ואל הזקנים אמר שבו לנו בזה והנה אהרן וחור עמכם מי בעל דברים יגש אליהם"

דין יבחר או את אהרן או את חור כאב בית דין כי שניהם היו חשובים כפי שפרש"י, כך יצא 2 הרכבים של ב"ד של עא'.

חטאו והקב"ה ינקה, בכל זאת היות וכביכול הקב"ה בגלות מצרים גרם לצדיקים להגיע למט' שערי טומאה שכל המפרשים נזעקו על כך!!

וכפי שהרחבתי בפרשת שמות, ולכן הקב"ה ינהג לא לפי הכללים ההגיוניים להוציא את ישראל מטומאתם בגאולה העתידית למרות שאז החטאים היו באשמתם ולא בגזרת ה' כבגלות מצרים, וזה **כמידת מידה כנגד מידה שיתעלו לגאולה מטומאה לטהרה** למרות שלא מגיע להם בזכות מעשיהם כי אשמים הם, אלא למען שמו של הקב"ה באהבה כהבטחה שניתנה לאברהם בברית בין הבתרים.

והנה בדומה ליסוד דברנו מובא **בגמרא ברכות לא'** כתוב שאליהו טען לה' **"ואתה הסבות את לבם אחורנית"** – ולכן ויהודים חטאו, והקב"ה הודה לו - **"ואשר הרעותי"**, ואומנם הבחנתי בדקדוק דברי רש"י שהקב"ה הודה **לאליהו לא מיד אלא לאחר זמן**, ולכאורה למה הקב"ה לא הודה מיד? אלא נראה המשמעות היא **שהודאת הקב"ה לא הייתה על כל דור ודור** שכך נחשוב שבני אדם לא אחראים על חטאים שעשו, אלא טענה זו של אליהו מועילה לעתיד לבוא ככתוב בתחילת אותו פסוק **"ביום ההוא"** שהקב"ה יכפר ויתקן את עם ישראל לקראת הגאולה השלימה למרות שאין להם זכות, וכפי שהתחייב הקב"ה לאברהם בברית בין המצרים וכנ"ל.

והגמרא מביאה 4 פסוקים בעניין זה, וכפי שמסביר זאת **הבן איש חי** בספרו **אדרת אליהו** שהפסוק הראשון **"ביום ההוא** אספה הצלעה והנדחה **ואשר הרעותי"** מבואר שביכול הקב"ה מאשים את עצמו בחטאי עם ישראל בגין היצר הרע, והפסוק **"הנה כחומר ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל"** מלמד שהקב"ה יכול להסיר את היצר הרע מעם ישראל, והפסוק השלישי **"והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר"** בפסוק זה הקב"ה מבטיח שאכן יסיר את היצר הרע שלא נחטא יותר לה', והפסוק האחרון שהביא רב פפא **"ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחוקי תלכו"** פסוק זה מלמדנו שהקב"ה מבטיח גם שיגרום לנו לקיים את המצוות ולא רק שנתרחק מעבירות עכ"ת, וכן משמע **במהרש"א** שמסיים **שכך יעשה לנו הקב"ה לעתיד לבוא בזמן הגאולה**.

בגמרא מובא שמלאך בדמות משה חילקם לחצי עוד קודם שיצא כל הדם – שדבר זה רק מלאך יכול לדעת, ואולי כבר אז ראו עם ישראל שמלאך יכול להדמות למשה,

אולי כוונת הפסוק שה 70 הזקנים ישמשו כסנהדרין בצירוף אב בית דין כפי שיבחר הבעל דין, **דהיינו** שהבעל

שמירת שור תם ושור מועד

נזק קנס, נכון שחיוב מזיק אין לו כי שמר שמירה פחותה ופטור מנזק שלם, אבל גדרי הקנס שישארו בו, ואכן בגמ' מפורש **שצד תמות במקומה עומדת**, וא"כ מועד חמור יותר מתם ואין בו צד קל יותר מתם וצ"ע.

נפסק ששור מועד די להיפטר מהיזקו בשמירה פחותה ככתוב **"ולא ישמרנו"** ושמור הוא, וזאת למרות שתם משלם חצי נזק קנס אם שמר רק שמירה פחותה, רק שקשה לענ"ד **מדוע מועד בשמירה פחותה לא ישלם חצי**

כי תקנה עבד עברי – קונה אדון לעצמו, המחשה "לעבדי הם"

לכסף, ובוודאי לא למכור את עצמם **וכל שכן** לא למכור את בתם הקטנה לשפחה.

אכן פלא עצום מדוע פרשת משפטים לאחר מתן תורה מתחילה התורה בעבד עברי ומוכר את בתו הקטנה לאמה עבריה.

אבל יתכן שכאמור עם ישראל לאחר עבדות פרעה בפרט בשנת שהיו עשר המכות שחצי שנה בוודאי נחו מעבדות

ובפרט שמשך 40 שנה היו במדבר ולא חסר להם מאומה כי הכל קיבלו בניסי הבורא בוודאי הם לא היו זקוקים

וַתֵּהָרַד לַבָּנוֹ - מִשְׁפָּטִים

שהאדון ידאג לבת הקטנה, ואם הוא מתחתן איתה היא יוצאת מהעבדות ומקבלת יחס של אשה רגילה, כך עם ישראל בגלות האדונים הגויים מחוייבים לנהוג בנו בעדינות, ולא לנצל אותנו לרעה, עד כדי כך כביכול שיהיו מצבים שעם ישראל יחיו בגלות בשוויון זכויות אצל הגויים, ואפילו זה מצווה כשם שיש מצווה של יעוד באמה עבריה, שהאדון יתחתן עם האמה ותהיה כאשתו לכל דבר, ואכן ראינו שנים שהיו תור זהב לעם ישראל במקומות גלותם כימי תור הזהב של היהודים בספרד וכו'.

וגם כאן התורה מבטיחה שיש קץ לגלות, שברגע שהבת מתבגרת אפילו לפני שעברו שש שנים מהמכירה, היא יוצאת לחירות, וגם יש מצוות **"והפדה"** שמשתחררת לפני הזמן על ידי פדיון כסף שמחזירים לאדון כסף מדמי המכירה וכך הקטנה יוצאת לחירות מוקדם יותר, וזה מגביל למושג שאם זכו עם ישראל **"אחישנה"** הקב"ה יזרז ויקדים את הגאולה, ואם לא אזי **"בעתה"** דהיינו בזמן שנקצב מראש לגאולה המובטחת, **"ויצאה חינם אין כסף"** שהגאולה מובטחת גם בלי זכות אבות או זכות עם ישראל.

והנה כתוב בתורה, שאם לעבד יש אשה יהודיה, אזי יש זכות לאדון לתת לו שפחה גויה שיוליד ממנה עוד ילדים עבדים, ואילו בעבד רווק שבא בגפו, אזי אין האדון מוסר לו שפחה כנענית, ויתכן שמסתתר כאן רעיון זה, שהקב"ה כחלק מהעבדות שלנו אליו, מנסה אותנו כביכול בניסיונות כמו שפחה כנענית וילדים זרים שזה ניסיון לא קל, אבל הקב"ה מנסה אותנו כי יש לנו את הכח להתמודד אם הניסיונות, כי לאדם יש כביכול אשה יהודית וילדים שזה מבטא כלים וכוחות לא ליפול ולשקוע בניסיונות אלא להתגבר ולהשתחרר מהניסיונות ולא להתחבר להם כפי שנראה כלפי עבד נרצע בסמוך.

אומנם יהודי שאין לו כלים וכוחות נפש להתמודד עם ניסיונות קשים כביכול אין לו אשה וילדים **"בא בגפו"** אזי אין לו את הניסיון הקשה של שפחה כנענית וילדים זרים, כי רק כשיש כוח להתמודד אזי הקב"ה מעמיד את האדם בפני ניסיונות קשים, כי הקב"ה לא מחפש להעבידנו בפרך חלילה, אלא רק לפי כוחות נפשנו.

ויתכן שהרעיון של **עבד נרצע**, זה שהיהודי אומר **"אהבתי"** אכן אני אוהב את הקב"ה – אדוני, אבל הוא אוהב גם את השפחה כנענית ואת בניו הגויים מהשפחה הכנענית, דהיינו שהוא מתאהב בתענוגי העולם הזה שמשווים לאהבת הקב"ה, עד כדי כך שאינו מצפה לצאת לחירות שאינו רוצה להגיע באמת לגאולה העתידית בה **לא יהיה רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי ה'**, והוא קשור מאוד לתאוות הגשמיות באהבה שאינו רוצה לצאת לחירות ולגאולה, אזי אכן העבדות מתארכת ומתמשכת עד היובל, דהיינו שהגאולה מתעכבת ומתארכת לקץ הימים ממש בלי קדימה כלל.

וזאת למרות שהוא אוהב גם את הקב"ה, אבל יש בו גם אהבה זרה ורעה, זה מעקב את הגאולה, והוא עבד נרצע לתאוותיו, רח"ל, ויתכן ש"ועבדו לעולם" מרמז שיורד לגיהנום לעולם עד היובל, שזה זמן בו הקב"ה מעלה את הרשעים מהגיהנום בעת אמירת הקדיש והרשעים מהגיהנום יצקו אמון, וכמופיע **בתנא דבי אליהו**.

לא תבשל גדי בחלב אמו - וציין לי משגיח חשוב שבדרשות חת"ס שבועות רפ"ח כותב כרעיון זה, הודו לה'

3 פעמים כותב בתורה **"לא תבשל גדי בחלב אמו"**, אחד לאיסור אכילה ואחד לאיסור הנאה, ואחד לבישול, וקשה מדוע התורה לא כתבה אפילו פעם אחת במפורש איסור אכילה, והתרגום אונקלוס בכל המקומות כתב לא תאכלו?? כמו כן קשה מה הקשר בין בשר וחלב למצוות ביכורים בתחילת הפסוק?? **ואולי** זה בא ללמד שלמרות שעם ישראל יצא מהגויים, יש בו מיוחדות מכל העמים, כמו פרי ביכורים המיוחד מכל הפירות שמביאים אותו לבית ה', והתורה מלמדת עוד יותר, שכמו החלב שיצא מהבשר של הגדי, כך עם ישראל יצא ונפרד לגמרי מהגויים, ובפרט לדעה בנחותה י' שדם היה ונעכר ונעשה חלב, הרי שקודם הוא כדם היה אסור וכשנהפך לחלב הוא כדבר חדש ומותר, ושונה הוא לגמרי מאמו שהיא בשר והחלב חלבי, ולאחר שנפרדו אסור לערבב שניהם יחד, והבישול זה צורת החיבור המוחשי ביותר יותר מאכילת בשר וחלב יחדיו. ויתכן שהתורה נקטה איסור חלב גדי ולא חלב פרה, למרות שהגויים משולים לפרים, בכל זאת התורה רוצה ללמדנו על ריחוק יהודי מגוי אפילו מגוי עדין נפש ובעל מידות טובות כגדי. ועל בישול דם וחלב לא אסרה תורה, למרות שהחלב יצא מהדם שנעכר ויצא חלב, יתכן כי ממילא אסור לאכול דם, או שהדם עצמו נהפך לחלב לכן חיבור שכזה לא אסרה תורה, ועדיין יל"נ.

פרעה, אזי רוב רובו של עם ישראל שטעמו הקלה גדולה ושחרור מעבדות פרעה, כבר לא רצו שוב עבדות חדשה, ולכן לא רצו להיות עבדים של בורא עולם.

ויק אחד מחמש או אחד מחמישים מעם ישראל הסכים למרות הקושי הגדול, לקבל על עצמו עבדות חדשה **"לכתך אחרי במדבר"** ולהיות **"עבדי ה'", כי הם אהבו את הקב"ה מתוך רוממות כוח ה' וגבורתו בעולם, "לכתך אחרי"**.

והקב"ה במצוות עבד עברי ואמה עבריה, גילה לעם ישראל, מה צורת העבדות שהקב"ה יעביד את עם ישראל אליו, שהיא עבדות מתוך רחמים גדולים ולא מתוך התנשאות האדון על העבד.

שהרי אמרו חז"ל בגמרא קידושין כי הקונה עבד עברי קנה אדון לעצמו, וכן דרשו את הפסוק **"כי טוב לו עמך עמך במאכל ועמך במשתה"**, שלא תהא אתה אוכל פת נקיה והוא אוכל פת קיבר, שלא תשתה יין משובח והעבד ישתה יין חדש, ולא שתישן על גבי במיטה נוחה והוא ישן על גבי התבן, מכאן אמרו כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו, ומוסיף תוספות שם, שאם יש רק כרית אחת, חובה על האדון לתת את הכרית לעבד, ובכך בולט שהעבד הוא **"האדון של האדון"**, כי ברור שהגמרא לא התכוונה שאם יש רק כרית אחת שהאדון וגם העבד לא יישנו על הכרית, שהרי זו **"מידת סדום"**.

וגם על האדון לפרנס את בני משפחת העבד, למרות שהם לא עובדים לאדון, וזה כוונת התורה ויצאה אשתו עמו, וגם בשנה השביעית יצא חינם אין כסף.

ובעצם זה גילוי עצום לעם ישראל שכל עבדות עם ישראל לבורא עולם, אינו להתנשאות ה' על עם ישראל, אלא רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות.

והקב"ה נוהג עם עם ישראל כצווי התורה **"כי טוב לו עמך"** שכביכול לעם ישראל עבדי ה' יהיה נוח אפילו יותר מאשר נוח להקב"ה כביכול, שיותר מנוחותו עבורנו, ושינהג עמנו במידת הרחמים יותר מאשר במידת הדין.

כמו כן, הקב"ה בזכות שהאבא עבד ה', זוכה הוא ומזכה לאשתו ולבני ביתו זכות פרנסה ושפע טוב, כשם הציוותה התורה לאדון לפרנס את אשת העבד ומשפחתו למרות שהם אינם עובדים לאדון, כי זכות אבות מגן על יוצאי חלציו, בפרט אם משפחתו הולכים בדרכי האב ושומרים תורה ומצוות.

וכמו כן, מגלה ה' לעם ישראל שעבדות עם ישראל לה' מתוך ניסיון היצר הרע המסית ומנסה להדיח מעבודת ה', זה רק בשש שנים, דהיינו לא יותר משש אלף שנה בהם העולם הזה קיים, אבל בימי העולם הבא ואפילו קודם לכן בביאת המשיח כבר יצאו לחירות בלי כסף, שביאת המשיח ה' ישחט את היצר הרע ומלאה הארץ דעה את ה' מים לים מכסים, ולא יהיה קושי ועבדות כלל בעבודת הבורא, אלא עם ישראל באהבה בלבד יתענגו מזיו השכינה הקדושה.

ויתכן שאמה עבריה, זה כנגד גלות עם ישראל כבת קטנה הגולה משולחן אביה, בכל זאת כשם שהתורה דורשת